

Komparace kurikulárních dokumentů pro předškolní vzdělávání se zaměřením na hudební edukaci v České a Slovenské republice

Bc. Petra Lacinová

Diplomová práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petra Lacinová**

Osobní číslo: **H170440**

Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Pedagogika předškolního věku**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Komparace kurikulárních dokumentů pro předškolní vzdělávání se zaměřením na hudební edukaci v České a Slovenské republice**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o postavení hudební edukace v kurikulech pro předškolní vzdělávání v České a Slovenské republice.

Vymezení terminologie a teoretických východisek o principech komparace ve výzkumu.

Příprava metodiky empirické části, stanovení výzkumného problému a cílů výzkumu.

Realizace kvantitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím analýzy školních vzdělávacích programů.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat a jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Gavora, P. (2010). Úvod do pedagogického výzkumu (2., rozš. české vyd). Brno: Paido.

Lišková, M. (c2006). Hudební činnosti v předškolním vzdělávání (Dotisk 2. vyd). Praha: Raabe.

MINEDU. (2018). Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách. Bratislava: ŠPÚ.

MŠMT. (2018). Rámcový vzdelávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: MŠMT.

Neuendorf, K. A. (c2002). The content analysis guidebook. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.

Svobodová, E. (2010). Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program. Praha: Portál.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Libuše Jelénková, Ph.D.**

Ústav školní pedagogiky

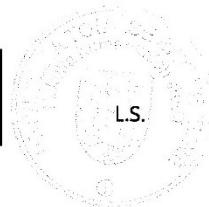
Datum zadání diplomové práce: **11. října 2018**

Termín odevzdání diplomové práce: **18. dubna 2019**

Ve Zlíně dne 11. října 2018

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 18.12.2016

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce má teoreticko-empirický charakter. Cílem diplomové práce je zjistit zastoupení hudební edukace v kurikulárních dokumentech v České a Slovenské republice. V teoretické části se zabýváme vymezením základních pojmů, kurikulem preprimárního vzdělávání a teoretickým ukotvením hudební edukace v kurikulárních dokumentech pro preprimární vzdělávání. V praktické části předkládáme výsledky obsahové analýzy ve smíšeném designu. Hlavní výzkumné šetření má kvantitativní charakter, díky kterému jsme zjistili zastoupení pojmů týkající se hudební edukace v Rámcovém vzdělávacím programu a ve Státním vzdělávacím programu. Doplnujícím výzkumným šetřením kvalitativního charakteru byla obsahová analýza vybraných školních vzdělávacích programů. Zjistili jsme, že školní vzdělávací programy běžných mateřských škol se zaměřují na hudební činnosti pouze jako na doplňkovou činnost oproti školním vzdělávacím programům mateřských škol s hudebním zaměřením.

Klíčová slova: kurikulum, kurikulární dokument, rámcový program, hudební edukace

ABSTRACT

The diploma thesis has a theoretical-empiric character. The aim of this thesis is to find out the representation of music education in curricular documents in the Czech and Slovak Republics. The theoretical part deals with the definition of basic terms, the curriculum of pre-primary education and the theoretical anchoring of music education in curricular documents for pre-primary education. In the practical part we present the results of content analysis of mixed research design. The main research survey has a quantitative character, thanks to which we found the representation of terms concerning music education in the Framework Education Program and in the State Education Program. An additional research survey of school educational programs of selected kindergartens was of a qualitative nature. We have found out that school educational programs of ordinary kindergartens focus on musical activities only as a complementary activity in school educational programs of kindergartens in compare to educational programs of school with emphasis music education.

Keywords: curriculum, curricular document, framework programme, music education

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat všem, kteří mi s diplomovou prací pomáhali. Především jsem moc vděčná paní Mgr. Libuši Jelénkové, Ph.D., za vedení diplomové práce a především za vstřícný přístup při konzultacích. Velké poděkování také patří mým rodičům a sestře, kteří mě během celého studia podporovali.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 PREPRIMÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V KLASIFIKACI MEZINÁRODNÍHO SYSTÉMU.....	12
1.2 VÝVOJ KURIKULA PREPRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ OD ROKU 1989.....	13
1.3 HUDEBNÍ EDUKACE	16
2 KURIKULUM PREPRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLICE	18
2.1 KURIKULUM PREPRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČR	19
2.1.1 Bílá kniha	20
2.1.2 Rámcový vzdělávací program.....	21
2.1.3 Školní vzdělávací program.....	23
2.2 KURIKULUM PREPRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V SR.....	24
2.2.1 Milénium	24
2.2.2 Státní vzdělávací program.....	25
2.2.3 Školní vzdělávací program.....	26
3 HUDEBNÍ EDUKACE V ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH PRO PREPRIMÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	28
3.1 HUDEBNÍ EDUKACE V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	28
3.2 HUDEBNÍ EDUKACE VE STÁTNÍM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO PREPRIMÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	30
3.3 KOMPARACE ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ SE ZAMĚŘENÍM NA HUDEBNÍ EDUKACI.....	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
4 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	37
4.1 CÍLE VÝZKUMU, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY	37
4.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR	38
4.3 VÝZKUMNÁ METODA	38
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	39
5.1 ZASTOUPENÍ HUDEBNÍ EDUKACE VE VZDĚLÁVACÍCH OBLASTECH RVP PV	39
5.2 ZASTOUPENÍ HUDEBNÍ EDUKACE VE VZDĚLÁVACÍCH OBLASTECH ŠVP PV.....	45
5.3 KOMPARACE ZASTOUPENÍ HUDEBNÍ EDUKACE V KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	54
5.4 DOPLŇUJÍCÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	58
5.4.1 Cíle výzkumu, výzkumné otázky	58
5.4.2 Výzkumný soubor	59

5.4.3	Výzkumná metoda	59
5.4.4	Výsledky	60
6	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	71
	ZÁVĚR	73
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	78
	SEZNAM GRAFŮ	79
	SEZNAM OBRÁZKŮ	80

ÚVOD

Diplomová práce se zabývá analýzou a komparací kurikulárních dokumentů pro předškolní vzdělávání se zaměřením na hudební edukaci v České a Slovenské republice. Pro vykonávání kvalitní práce v mateřské škole je nutnost znát kurikulární dokumenty státní úrovně pro předškolní vzdělávání. Proto bylo velmi zajímavé tyto dokumenty analyzovat a porovnávat jejich shodné body a zejména identifikovat odlišnost. Nutno podotknout, že do roku 1992 nebyly tyto národy oddělené a nejen vzdělávací strategii měly společnou. Je velmi zajímavé zjišťovat, jakými směry se od té doby cesty na tomto poli ubírají, věříme, že výsledky diplomové práce mohou být impulsem k jejich zkvalitnění.

Cílem diplomové práce je zjistit zastoupení hudební edukace v kurikulárních dokumentech pro předškolní vzdělávání v České a Slovenské republice. Analyzovat zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání v České republice a ve vzdělávacích oblastech Státního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání ve Slovenské republice.

Teoretická část je rozpracovaná do 3 kapitol. V první kapitole se nachází vymezení základních pojmů, kterými jsou preprimární vzdělávání v klasifikaci mezinárodního systému, vývoj kurikula preprimárního vzdělávání od roku 1989 a hudební edukace. Ve druhé kapitole se věnujeme kurikulu preprimárního vzdělávání v České a Slovenské republice. Třetí kapitola představuje teoretickému ukotvení hudební edukace v kurikulárních dokumentech pro preprimární vzdělávání v České a Slovenské republice a jejich následnému porovnání.

Praktická část má smíšený design výzkumu. Hlavní výzkumné šetření má kvantitativní charakter, kdy zjišťujeme zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace v kurikulárních dokumentech státní úrovně pro předškolní vzdělávání. Doplnující výzkumné šetření má kvalitativní charakter, díky kterému zjišťujeme, zda a jak školní vzdělávací programy vybraných mateřských škol reflektují hudební edukaci z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a ze Státního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. U obou výzkumných šetření jsme využívali metodu obsahové analýzy textu.

V závěru práce se nachází shrnutí výsledků, kde odpovídáme na stanovené výzkumné otázky a potvrzujeme či vyvracíme dané hypotézy. Součástí závěru je také doporučení pro praxi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V této kapitole se budeme zabývat vymezením základních pojmů, se kterými budeme v diplomové práci nejčastěji pracovat. Jedná se o zakotvení preprimárního vzdělávání v klasifikaci mezinárodního systému, dále se budeme věnovat vývoji kurikula preprimárního vzdělávání od roku 1989 a v poslední řadě hudební edukaci.

1.1 Preprimární vzdělávání v klasifikaci mezinárodního systému

Škola, stejně tak jako celá společnost, prochází vývojem. Vývoj a pojetí preprimárního vzdělávání se v jednotlivých zemích liší. Pro český termín „mateřská škola“ můžeme najít v různých zemích různá označení. Proto vznikla mezinárodní norma pro klasifikaci ve vzdělávání (ISCED), která na šestistupňové škále přiřadila předškolnímu vzdělávání pozici s indexem 0 (Opravilová, 2016).

Pro lepší porovnávání údajů v oblasti vzdělávání, vytvořilo UNESCO (1997) tuto Mezinárodní standardní klasifikaci vzdělávání ISCED:

- ISCED 0 - preprimární vzdělávání
- ISCED 1 - primární vzdělávání
- ISCED 2 - nižší sekundární vzdělávání
- ISCED 3 - vyšší sekundární vzdělávání
- ISCED 4 - postsekundární vzdělávání
- ISCED 5 - první stupeň terciárního vzdělávání
- ISCED 6 - druhý stupeň terciárního vzdělávání

Dokument ISCED (International Standard Classification of Education) je norma pro klasifikaci a srovnávání národních vzdělávacích systémů v různých zemích, která byla přijata členskými státy UNESCO, včetně České republiky. Dřívější verzi z roku 1997 nahradila nová česká verze CZ - ISCED 2011. Byla uvedena v platnost 1. ledna 2014 Českým statistickým úřadem (Průcha et al., 2016).

Podle Průchy et al. (2016) se programy na úrovni ISCED 0 zaměřují na děti, které ještě nedosáhly stanoveného věku pro vstup do úrovně ISCED 1 (tj. primární vzdělávání).

Úroveň ISCED 0 se dle Průchy et al. (2016) rozděluje na dvě kategorie:

- ISCED 01 je definována jako rozvoj vzdělávání v raném dětství (*early childhood education development*), určená výhradně pro děti ve věku 0 - 3 roky.

- ISCED 02 je definována jako preprimární vzdělávání (*pre-primary education*), obvykle pro děti od 3 let do věku nástupu do primárního vzdělávání.

Programy, které jsou zařazené do úrovně ISCED 0 mohou být nazývány mnoha způsoby. Například jako vzdělávání a rozvoj v raném dětství, mateřská škola, školka, předškolní nebo počáteční vzdělávání. Termín „vzdělávání v raném dětství“ se používá k označení úrovně ISCED 0 pro účely mezinárodního srovnání (Průcha et al., 2016).

Programy na úrovni ISCED 0 jsou určeny pro děti a odehrávají se ve školách nebo jsou jinak institucionalizovány (v klubech, domovech apod.). Vyloženě rodinná příprava, která může být účelná, ale není organizována v programu, se do úrovně ISCED 0 nezahrnuje (Průcha et al., 2016).

1.2 Vývoj kurikula preprimárního vzdělávání od roku 1989

Na území České republiky probíhal od 50. let minulého století kontinuální rozvoj předškolního vzdělávání. Z hlediska navýšení počtu jeslí, mateřských škol, tak i počtu participujících dětí a počet učitelek. Hlavním faktorem bylo to, že jesle a mateřské školy byly od roku 1945 považovány za součást školského systému. Bylo to legislativně potvrzeno zákonem č. 95 Sb. z 21. dubna 1948 o základní úpravě jednotného školství a zákonem č. 31 Sb. z 24. dubna 1953 o školské soustavě a vzdělání učitelů a školskými zákony z pozdějších let. Jesle byly pro děti od 3 - 4 měsíců do 3 let a mateřské školy byly pak pro děti od 3 let do 6 let. Dalo by se to považovat za důležitý fakt v historickém vývoji raného a předškolního vzdělávání dětí - je to koncepce komplexního a propojeného vzdělávání dětí odpovídající současným proklamacím ECEC (*early childhood education and care*) (Průcha et al., 2016).

V roce 1989 dochází k pádu totalitního režimu, který přinesl svobodu celé společnosti, i svobodu ve vzdělávání. Začala být zpochybňována potřeba „kolektivního“ předškolního vzdělávání, tudíž docházelo k rušení velkého množství jeslí i mateřských škol (Průcha et al., 2016).

Byl dán opět prostor pro vznik církevních a soukromých vzdělávacích institucí, dochází také k rozvoji alternativního školství. Rok 1989 souvisí se zahájením procesu transformace školství (Rýdl & Šmelová, 2012).

Jak jsme již zmiňovali, vznikali církevní a soukromé vzdělávací instituce a to především díky novelizaci školského zákona z roku 1984 (Zákon 171/1990 Sb.) Tato první fáze

transformace byla spíše spontánní. Druhá fáze transformace souvisela se vstupem České republiky do Evropské unie a ta už byla dlouhodobě plánovaná (Greger, 2011).

Podle Národní zprávy o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péči o děti předškolního věku (2001) patřilo k hlavním strategickým cílům:

- Depolitizace vzdělávání.
- Uznání občanských práv dětí, žáků, studentů a jejich rodičů za volbu vzdělávací dráhy podle individuálních schopností a zájmů žáka a jeho práva na výběr vhodné školy.
- Zrušení státního monopolu v oblasti vzdělávání a vznik soukromých a církevních mateřských škol.
- Kvantitativní nárůst sítě veřejných škol a kvalitativní rozmanitost vzdělávacích příležitostí.
- Vznik konkurenčního prostředí v oblasti vzdělávání.

Nový školský zákon vznikl v roce 2004 (Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání). Zákon proměnil především kurikulum a způsob práce ve školách. Centrálně plánované osnovy nahradily rámcové vzdělávací programy, na jejichž základě si každá škola vytvořila své vlastní školní vzdělávací programy. Museli je vypracovat učitelé na každé škole sami, zároveň vykazoval proces psaní školních vzdělávacích programů odlišnou dynamiku. Někde byla příležitost ke společnému zamyšlení nad novou strukturou kurikula, jinde představovala tvorba vzdělávacího programu zvýšený administrativní nápor a zátěž bez finančního ohodnocení. To vedlo ke zhoršení mezilidských vztahů v pedagogickém kolektivu (Moree, 2013).

Nový školský zákon sice vyšel téměř po patnácti letech po zahájení politických změn, ovšem během té doby se odehrálo více změn. První změnou byla v roce 2001 zformulována Bílá kniha neboli Národní program pro oblast vzdělávání. Národní vzdělávací program má nastavit celkovou vizi a cíle vzdělávání. Funguje v decentralizovaném systému jako pevný orientační bod pro školy při tvorbě školních vzdělávacích programů (Moree, 2013).

Ke klíčovým principům transformace českého školství patří humanizace školy. Humanizací se rozumí důraz na svobodu a tvůrčí schopnosti člověka, na hodnotu každého člověka a jeho důstojnost, porozumění, úctu, respekt a lidská práva, na víru v člověka a jeho možnosti (Spilková, 2005).

Tzv. nový humanismus vnímá potřeby a možnosti dítěte tak, aby na jejich základě mohly být rozvíjeny jeho potenciality, jeho „lidskost“. Kořeny pedagogického humanismu můžeme hledat již v díle Jana Ámose Komenského (Horká & Syslová, 2011).

Významnou součástí humanizace vzdělávání je individualizace. Vychází z úcty a respektu k dítěti a citlivé orientaci v něm. Respekt v této souvislosti znamená vstupování do dialogu za účelem dítě lépe poznat a porozumět mu. Proto bychom mu měli dávat prostor k přirozenému, autentickému projevu, samostatně hledat, zkoušet, ale i chybovat (Horká & Syslová, 2011).

Škola je v pojetí humanismu spojována s pojetím školy jako služby dítěti. Jedná se o změnu v přístupu k dítěti, zkvalitnění klimatu školy, ale i proměnu cílů a obsahu vzdělávání, metod a organizačních forem vzdělávání (Horká & Syslová, 2011).

Podle Horké a Syslové (2011) můžeme z pohledu specifik předškolního vzdělávání v mateřské škole shrnout snahy do šesti oblastí:

- Změna v hierarchii cílů - od paměťového osvojování velkého množství poznatků k všestranné kultivaci osobnosti nejen v oblasti kognitivní, ale také emoční, sociální, volní a mravní (klíčové kompetence).
- Individualizace cílů vzdělávání vzhledem k možnostem jednotlivých dětí.
- Učení založené na vnitřní motivaci dítěte, vycházející z jeho bezprostředních zkušeností.
- Využívání aktivizujících metod vzdělávání, jakými jsou řešení problémových situací, diskuse, tvořivá hra, experimentování.
- Zkvalitnění komunikace mezi všemi partnery vzdělávání a tím i zlepšení klimatu školy.
- Větší důraz kladený na skryté kurikulum.

Individualizace je zatím v českém školství na velmi nízké úrovni (Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice, 2000). Některé informace napovídají také o tom, že na individualizaci bývá nahlíženo jako na každodenní možnost pohovořit si s dítětem, pohládit ho, apod. (Horká & Syslová, 2011).

I když změny ve struktuře proběhly, zůstává zde otázka, do jaké míry byly skutečně implementovány a především do jaké míry ovlivnily reálné dění na školách. Kultura školy zde hraje stěžejní část pro úspěch procesu demokratizace (Fullan, 2000).

1.3 Hudební edukace

Nejprve si objasníme, co si máme představit pod pojmem edukace. Podle pedagogického slovníku (Průcha et al., 2013) význam slova označuje jakékoli situace za účasti lidských subjektů nebo zvířat, při nichž probíhá nějaký edukační proces, tj. dochází k nějakému druhu učení a vyučování. Nemusí se jednat pouze o vyučování ve smyslu školní výuky, ale o jakémkoli záměrnému výcviku či instruktáže apod. Edukací může být například učení dětí počítat, vycvičit psa či hra na flétnu.

S edukací můžeme tedy pojít jakoukoli činnost, díky které získáváme nové znalosti, zkušenosti či dovednosti. To platí i na hudební činnosti aplikované v preprimárním vzdělávání.

Tradiční hudební edukace kladla důraz na jednotlivé hudební činnosti - zpěv, pohyb, poslech, hru na instrumentální nástroje. Výhodou byla posloupnost a dodržování metodických postupů při práci. Nevýhodou ovšem tvořila jednotvárnost, neměnnost a opakování jednotlivých aktivit ve stále stejném duchu. Tím pádem došlo k naprostému vymizení kreativního přístupu učitele. Výhodou i nevýhodou tohoto systému byl důraz na soustředění činností do tzv. výchovných zaměstnání s jasně danou časovou dotací. V mateřských školách se pravidelně konaly hudební činnosti, ovšem s omezováním hudebních činností pouze na dobu povinného hudebního zaměstnání - jedenkrát týdně (Lišková, 2002).

Současný výchovný systém nabízí hudebním aktivitám daleko více prostoru. Avšak záleží na osobnosti a zodpovědnosti učitelky, jak s časem naloží a zda se bude hudebním aktivitám věnovat či nikoli.

Hudební edukace se nemusí konat pouze v mateřských školách. Dítě se s hudební edukací setkává již od útlého dětství, ba i dříve. Dítěti je již v prenatálním stádiu zpíváno, kdy dítě vnímá hlas matky a reaguje na její zpívání. I díky hlasu matky se pak dítě v prvních měsících života cítí v bezpečí, protože je na její hlas už z prenatálního stádia zvyklé. Běžně dětem zpíváme ukolébavky, později je učíme krátké říkanky, básničky nebo písničky. Písničky či říkanky ještě můžeme doplnit dětem tak oblíbenou činností - pohybem. Zpěv a hudebně-pohybová činnost tím pádem patří k přirozeným činnostem dětí, které by měly být součástí každého dne. Děti by se měly u nich cítit dobře a naplno si je užívat.

Hudba a všechny aktivity s ní spojené mají v předškolním vzdělávání nezastupitelné místo. Při dobrém vedení hudebních aktivit pozitivně ovlivňují vývoj dítěte. Hudební činnosti zpravidla navozují u dětí pozitivní atmosféru, pomáhají odbourat psychické napětí, slouží ke zklidnění, k relaxaci i motivaci (Kubecová, et al., 2017).

Zpěv může dětem pomoci také ke správné výslovnosti, artikulaci či plynulosti řeči. U zpěvu se dítě naučí také správně stát a dýchat, popřípadě správně hospodařit se svým dechem.

Hudební činnosti můžeme zařadit do jakékoli části dne v mateřské škole. Můžeme děti svolávat písničkou, můžeme dětem písničkou určovat pravidla nebo jen písničkami řídit režim dne. Velkou výhodou oproti jiným činnostem je, že nepotřebujeme k hudebním činnostem žádné pomůcky. Můžeme zpívat kdykoli a kdekoli. Nepotřebujeme ani hudební nástroje, nebo stačí využít vlastní tělo a hrát na něho (tleskání, dupání, tleskání o stehna, luskání, hvízdání).

Hudební činnosti mají navíc i socializační charakter. Díky zpěvu či jiným aktivitám se děti mohou sblížit, mohou spolu spolupracovat a učit se vzájemnému respektování.

2 KURIKULUM PREPRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLICE

Pojem kurikulum je lidem z nepedagogického prostředí zcela neznámý. Proto se v této kapitole budeme snažit tento pojem objasnit. V následujících podkapitolách se budeme věnovat kurikulu preprimárního vzdělávání v České a Slovenské republice. U každé země se budeme zabývat jejími základními kurikulárními dokumenty.

Kurikulum jako pedagogický pojem vznikl v Americe ve 20. letech 20. století. Do Evropy přišel až v 60. letech, ale do České a Slovenské republiky až po roce 1989 (Horká, Syslová, 2011).

Podle Průchy a kol. (2013) má kurikulum tři základní významy:

- Vzdělávací program, projekt, plán.
- Průběh studia a jeho obsah.
- Obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení.

Podle Svobodové a kol (2010) můžeme kurikulum terminologicky rozdělit na:

Formální kurikulum představuje vzdělávací program - plánované cíle, obsah, prostředky a podmínky vzdělávání, jeho realizaci a způsob vyhodnocení výsledků.

Neformální kurikulum tvoří doplňkové a neplánované aktivity mateřské školy - setkání s lidmi či přírodními jevy, společenské akce, návštěvy, výstavy...).

Skryté kurikulum tvoří zejména klima školy. Jde o celkový souhrn vnějších a vnitřních vztahů, kde ovlivňují vzdělávání (vztahy mezi dětmi, vztahy mezi personálem a dětmi, mezi všemi zaměstnanci, mezi školou a rodiči...)

Rodinné kurikulum zahrnuje rodinné zázemí, ovlivňující vztah dítěte ke vzdělávání i jeho výsledky, může i v mateřské škole napomáhat jeho optimálnímu rozvoji, nebo ho naopak brzdit.

Dle Opravilové a Gebhartové (2011) hledá kurikulum odpovědi na komplex základních otázek pedagogické teorie a praxe:

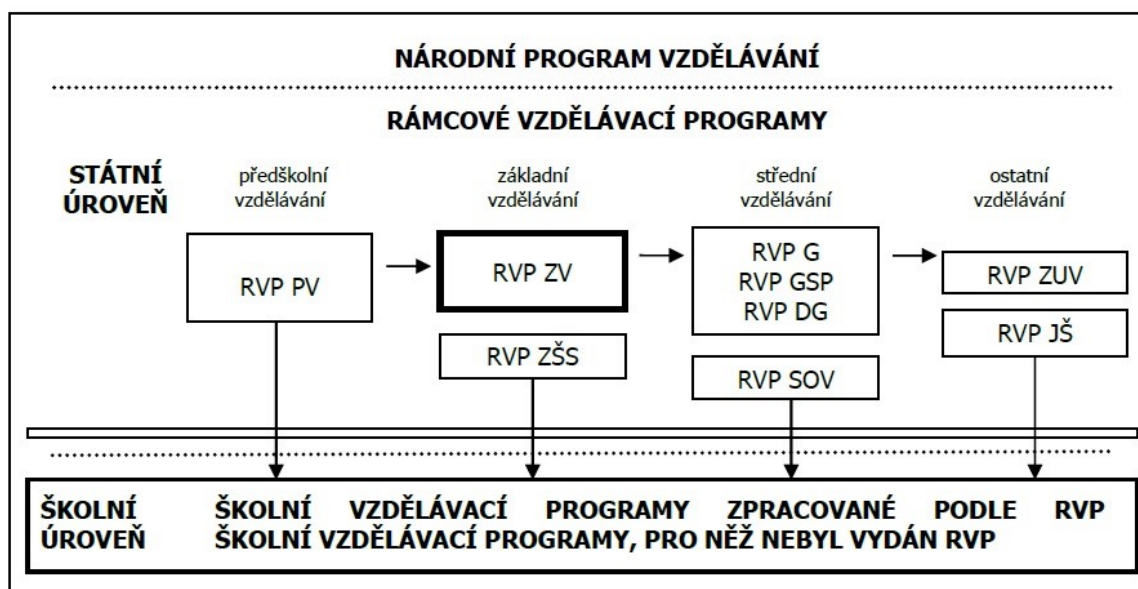
- PROČ jsme si zvolili právě tento cíl?
- V ČEM spatřujeme jeho zásadní význam pro dítě?
- JAK a KDY chceme cíl naplnit?

- CO bude hlavním obsahem?
- Jaké **PODMÍNKY** musíme vytvořit pro uskutečnění našich záměrů?
- Jak zkontrolujeme **VÝSLEDKY**, kterých jsme fakticky dosáhli?

Struktura kurikula je tvořena dimenzemi: ideovou, obsahovou, organizační a metodickou. **Ideová dimenze** zprostředkovává cílové hodnoty, na které je edukační systém nastaven a které se ve výchovně-vzdělávacím procesu realizují. **Obsahová dimenze** zprostředkovává obsah vzdělávání (učivo) ve výuce. V **dimenzi metodické** vstupuje do popředí vyučovací styl učitele, učební styly žáků, výukové metody, didaktické prostředky, ale také převládající strategie. **Organizační dimenze** má blízko k dimenzi metodické. Řeší se v ní podmínky a okolnosti, v nichž výuka probíhá. U organizační dimenze se největší pozornost věnuje organizačním formám výuky, které reagují na probírané učivo tím, že se přizpůsobují charakteru učiva (Maňák, Janík & Švec, 2008).

2.1 Kurikulum preprimárního vzdělávání v ČR

V souladu s kurikulární politikou zformulovanou v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice a zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání dětí, žáků a studentů zpravidla od 2 do 19 let. Kurikulární dokumenty se vyskytují na dvou úrovních - státní a školní.

Obrázek 1: Systém kurikulárních dokumentů (Splavcová et al., 2018)

2.1.1 Bílá kniha

Bílá kniha nazývána také jako Národní program rozvoje vzdělávání v České republice vznikl na základě usnesení vlády České republiky č. 277 ze dne 7. dubna 1999. Vznikl týmem odborníků na zadání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Po úpravě připomínek různých orgánů byla konečná podoba Národního programu rozvoje vzdělávání projednána a schválena na zasedání vlády České republiky dne 7. února 2001 (Bílá kniha, 2001).

„Bílá kniha je pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu“ (Bílá kniha, 2001, s. 7).

V Bílé knize jsou formulovány cíle vzdělávání a výchovy vyplývající z individuálních a společenských potřeb. Na vzdělávání se nenahlíží pouze jako na rozvoj rozumových schopností, ale také i na osvojování sociálních a dalších dovedností, estetických a morálních hodnot, emocionálnímu a volnímu rozvoji a schopnosti jedince uplatnit se na trhu práce i přes měnící se podmínky zaměstnanosti (Svobodová et al., 2010).

I přesto, že dokument vychází z konceptu ucelené a sjednocující se vzdělávací soustavy, bylo praktické jej rozčlenit do částí, které odpovídají třem hlavním sektorům vzdělávání - předškolní, základní a střední vzdělávání dětí a mládeže zpravidla od 3 do 19 let, vzdělávání mládeže ve vzdělávacích institucích terciární úrovně a o vzdělávání dospělých osob (Bílá kniha, 2001).

Bílá kniha (2001) uvádí také hlavní strategické linie vzdělávací politiky v České republice:

1. Realizace celoživotního učení pro všechny
2. Přizpůsobování vzdělávacích a studijních programů potřebám života ve společnosti znalostí
3. Monitorování a hodnocení kvality a efektivity vzdělávání
4. Podpora vnitřní proměny a otevřenosti vzdělávacích institucí
5. Proměna role a profesní perspektivy pedagogických a akademických pracovníků
6. Přejít od centralizovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování.

„Národní program rozvoje vzdělávání se ztotožňuje se stanoviskem, že vzdělávání musí být prioritou sociálně-ekonomického rozvoje České republiky, protože rozhodujícím způsobem

ovlivňuje lidský a sociální kapitál společnosti, hodnotovou orientaci lidí i kvalitu jejich každodenního života“ (Bílá kniha, 2001, s. 87).

Bílá kniha už je nyní neaktuální dokument, protože jeho platnost skončila v roce 2010. I když je tento dokument zastaralý, tak ho žádný nový dokument nenahradil. Z toho důvodu se z něho i nadále vychází. S cíly z Bílé knihy se můžeme setkat například ve Strategiích vzdělávání 2020.

2.1.2 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) je závazný a veřejný dokument, který vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku (Průcha, Kořátková, 2013). Znárodnuje vzdělávací základ, na který navazuje další povinné vzdělávání a následující etapy. RVP PV poskytuje kritéria pro kvalitní vzdělávání. Dokument je otevřený nejen pro školu a učitele, ale také pro děti a vytváří podmínky k realizaci vlastních školních vzdělávacích programů. Díky otevřenosti dokumentu ho lze inovovat podle měnících se potřeb společnosti, zkušenosti učitelů se školními vzdělávacími programy nebo podle měnících se potřeb a zájmů dětí.

Podle Splavcové et al. (2018) rámcové vzdělávací programy:

- Vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě.
- Vycházejí z koncepce společného vzdělávání a celoživotního učení.
- Formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání.
- Podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.

Vzdělávací obsah v RVP PV je formulován tak, aby odpovídal předškolnímu vzdělávání, jak v integrované tak i činností podobě. Vnitřně propojený celek je členěn do 5 oblastí (biologická, psychologická, interpersonální, sociálně-kulturní, environmentální), které vnímáme spíše orientačně, kvůli respektování přirozené ucelenosti dítěte a jeho postupné začleňování do prostředí životního i sociálního (Syslová et al., 2015).

RVP PV obsahuje pět vzdělávacích oblastí:

1. Dítě a jeho tělo
2. Dítě a jeho psychika
3. Dítě a ten druhý
4. Dítě a společnost
5. Dítě a svět

Vzdělávací oblasti podle Syslové et al. (2015) zahrnují tyto propojené kategorie:

- **Dílčí cíle** - vyjadřují co by měl pedagog sledovat během předškolního vzdělávání, co by měl u dítěte pozorovat.
- **Vzdělávací nabídka** - vhodné praktické a intelektové činnosti k naplňování cílů a dosahování výstupů.
- **Očekávané výstupy** - jsou formulované jako způsobilosti - kompetence. Měly by být dosažené v době, kdy dítě ukončilo předškolní vzdělávání. Nemusí jich ovšem dosáhnout všechny děti ve stejných mírách. Záleží na individuálních zvláštностech jednotlivých dětí.
- **Možná rizika** - upozorňují pedagogy na rizika, kterým by se měli vyvarovat.

V RVP PV (2018) najdeme:

- Vymezení RVP PV v systému kurikulárních dokumentů
- Předškolní vzdělávání v systému vzdělávání a jeho organizace
- Pojetí a cíle předškolního vzdělávání
- Vzdělávací obsah v RVP PV
- Vzdělávací oblasti
- Vzdělávací obsah ve školním vzdělávacím programu
- Podmínky předškolního vzdělávání
- Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami
- Vzdělávání dětí nadaných
- Vzdělávání dětí od dvou do tří let
- Autoevaluace mateřské školy a hodnocení výsledků vzdělávání
- Zásady pro zpracování školního vzdělávacího programu
- Kritéria souladu rámcového a školního vzdělávacího programu
- Povinnosti učitele mateřské školy

2.1.3 Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací program je dokument, podle něhož se uskutečňuje vzdělávání dětí v konkrétní mateřské škole. Zpracovává se v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání, v souladu s obecně platnými právními předpisy a konkrétními podmínkami (Horká & Syslová, 2011).

Od roku 2007 je povinnost mateřských škol vypracovávat školní vzdělávací programy. Jsou východiskem pro práci učitelů a pro vypracování třídních vzdělávacích programů. Školní vzdělávací program je veřejným dokumentem, který musí být umístěn na volně přístupném místě.

Pro úspěšnou tvorbu školního vzdělávacího programu je nezbytná znalost a pochopení celého Rámcového vzdělávacího programu, nikoliv jen dílčích částí. Po přečtení kapitol by měla následovat diskuse k prostudované části, společné hledání pozitiv a sporných míst, porozumění kapitoly (Kratochvílová, 2006).

Důležitá je spolupráce a podílení se na tvorbě školního vzdělávacího programu nejen ředitele, ale všech pedagogických pracovníků, případně dalších členů či partnerů, jakými mohou být provozní zaměstnanci a rodiče (Horká & Syslová, 2011).

Každý školní vzdělávací program by měl dle Syslové et al. (2015) obsahovat:

- Identifikační údaje o MŠ
- Obecná charakteristika školy
- Podmínky vzdělávání
- Organizace vzdělávání
- Charakteristika vzdělávacího programu
- Vzdělávací obsah
- Evaluační systém

Co by naopak neměl školní vzdělávací program obsahovat, uvedla Syslová et al. (2015):

- Úryvky opisované z Rámcového vzdělávacího programu.
- Úryvky převzaté z jiných školních vzdělávacích programů.
- Osobní údaje o zaměstnancích a dalších osob.
- Zbytečné věty, které neobsahují žádné nové informace a pouze dokument „zkrášlují“ a prodlužují.

2.2 Kurikulum preprimárního vzdělávání v SR

Kurikulární dokumenty pro preprimární vzdělávání ve Slovenské republice se rozlišují na dvě úrovně - státní a školní. Státní vzdělávací programy jsou hierarchicky vyšší než školní vzdělávací programy. Dělení vyžaduje školský zákon č. 245/2008, díky němuž se na Slovensku realizuje také kurikulární reforma ve vzdělávání.

2.2.1 Milénium

Milénium neboli „*Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 až 20 rokov*“ je obdobným dokumentem jako v České republice Bílá kniha.

Tato dlouhodobá koncepce na vzestupný rozvoj výchovy a vzdělávání byla vládou deklarována v roce 1998. Jedná se o trvalou prioritu a zdroj dlouhodobé prosperity společnosti.

Koncepce respektující slovenské bohaté historické zkušenosti z oblasti vzdělávání a současné sociálně-ekonomické podmínky, vychází zejména z očekávaných požadavků svobodného osobního rozvoje jednotlivce a z předpokládaných perspektivních potřeb rozvíjející se moderní demokratické společnosti. Národní program výchovy a vzdělávání je proto koncipovaný jako otevřený dokument zahrnující soubor strategických záměrů, které mají vyjádřit a podpořit směřování mezi země s nejvýkonnějšími výchovně-vzdělávacími systémy (Milénium, 2002).

Ze systémového hlediska Národní program výchovy a vzdělávání (2002) předpokládá:

- Náležitou změnu filosofie výchovy a vzdělávání.
- Změnu obsahu vzdělávání.
- Odpovídající změnu přípravy pedagogů a jejich postavení.
- Humanizaci a modernizaci metod výchovy a vzdělávání.
- Demokratizaci a decentralizaci systému řízení výchovně-vzdělávací soustavy.

Na realizaci uvedených změn v procese výchovy a vzdělávání Národní program výchovy a vzdělávání požaduje především využití motivace k učení, prohloubení emocionalizace, uplatnění autoregulace, socializace, kognitivizace a kreativizace člověka (Milénium, 2002).

Národní program výchovy a vzdělávání (2002) formuluje klíčové kompetence člověka:

- Komunikační schopnosti

- Personální a interpersonální schopnosti
- Schopnosti tvořivě a kriticky řešit problémy
- Schopnost pracovat s moderními informačními technologiemi
- Osvojení si komplexního programu výchovy ke zdraví
- Schopnost aktivně se zapojit do občanské společnosti

Uvedené klíčové kompetence získává jedinec zejména v mateřské škole, ať už díky využitím vhodných vyučovacích metod, organizačních forem, prostředků a pomůcek, ale především díky odbornému vedení kvalifikovaných pedagogů.

Milénium (2002) uvádí programové změny na dosažení cílů v mateřských školách:

- Zapojovat stále větší počet dětí do předškolní výchovy a vyrovnávat rozdíly na úrovni socio-kulturní připravenosti dětí na vstup do školy.
- Perspektivně zavést povinnou předškolní výchovu pro pětileté děti.
- Mateřské školy začlenit jako první článek školské soustavy, zvyšovat podíl učitelek s vysokoškolským vzděláním, zvýšit jejich sociální a společenské postavení.
- Ve speciálních mateřských školách a pro děti se speciálními výchovně-vzdělávacími potřebami vypracovat individuálně výchovně-vzdělávací programy.
- Zabezpečit vědecko-pedagogický výzkum problematiky předškolní výchovy.

2.2.2 Státní vzdělávací program

Státní vzdělávací program pro preprimární vzdělávání v mateřských školách (dále jen ŠVP PV) ustanovuje základní požadavky státu na poskytování institucionálního preprimárního vzdělávání v mateřských školách. Stát prostřednictvím něho garantuje kvalitu institucionálního preprimárního vzdělávání ve všech mateřských školách zařazených v síti škol a školských zařízení Slovenské republiky (Štátny pedagogický ústav, 2016).

Podle Štátného pedagogického ústavu (2016) Státní vzdělávací program:

- Představuje státem stanovené vymezení cílů a obsahu preprimárního vzdělávání v souladu s aktuálními požadavky na budování základů vzdělání a kulturní gramotnosti v současné společnosti.
- Představuje základní rámec pro tvorbu konkrétních školských vzdělávacích programů, které jsou přizpůsobené lokálním potřebám mateřských škol a dětem, které mateřskou školu navštěvují.

- Je rámcem, oporou a východiskem pro tvorbu metodických materiálů pro mateřské školy, které napomáhají mateřským školám realizovat jejich školské vzdělávací programy.
- Je koncipovaný tak, aby preprimární vzdělávání bylo plnohodnotným východiskem všeobecného vzdělávání na dalších stupních vzdělávání; vymezené vzdělávací oblasti zabezpečují kontinuitu s primárním vzděláváním v základní škole.
- Akcentuje smysluplnou evaluační práci při dosahování cílů vzdělávání v mateřské škole a při vyhodnocování účinnosti preprimárního vzdělávání.
- Akcentuje požadavky na zabezpečení inkluzivního vzdělávání v mateřské škole.
- Vytváří předpoklady pro autonomní plánování a realizaci výchovy a vzdělávání na úrovni konkrétních mateřských škol.

Ve ŠVP PV (2016) je také zahrnuto:

- Cíle výchovy a vzdělávání v mateřské škole
- Stupeň vzdělávání
- Profil absolventa
- Vzdělávací oblasti
- Vzdělávací standardy
- Vyučovací jazyk
- Organizační podmínky na výchovu a vzdělávání v mateřských školách
- Povinné personální zabezpečení preprimárního vzdělávání v mateřských školách
- Povinné materiálně-technické a prostorové zabezpečení preprimárního vzdělávání
- Podmínky na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při výchově a vzdělávání
- Výchova a vzdělávání dětí se speciálními výchovně-vzdělávacími potřebami a zabezpečení podmínek inkluzivního vzdělávání
- Zásady a podmínky pro vypracování školních vzdělávacích programů

2.2.3 Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací program je ve smyslu platné legislativy pedagogický dokument, podle kterého se v konkrétní mateřské škole uskutečňuje preprimární vzdělávání (Štátny pedagogický ústav, 2016).

Školní vzdělávací program musí být vypracovaný v souladu s principy a cíly výchovy a vzdělávání podle zákona č. 245/2008 Z. z. o výchově a vzdělávání (školský zákon) a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.

Za vypracování školního vzdělávacího programu odpovídá ředitel mateřské školy, ale na tvorbě se podílí celý pedagogický kolektiv mateřské školy. Při jeho tvorbě se zohledňují vnější i vnitřní podmínky mateřské školy. Schválený školní vzdělávací program je veřejná listina, kterou musí ředitel zveřejnit na přístupném místě (Štátní pedagogický ústav, 2016).

Školní vzdělávací program obsahuje všechny povinné náležitosti v souladu s § 7 odstavec 4 zákona č. 245/ Z. z. o výchově a vzdělávání a o změně doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů. Těmi jsou:

- Název školního vzdělávacího programu
- Vymezení vlastních cílů a poslání výchovy a vzdělávání
- Stupeň vzdělání, který se dosáhne absolvováním školního vzdělávacího programu
- Vlastní zaměření školy
- Délku studia a formy výchovy a vzdělávání
- Učební osnovy
- Vyučovací jazyk
- Způsob, podmínky ukončení výchovy a vzdělávání, vydání dokladu o získaném vzdělání
- Materiálně-technické a prostorové podmínky
- Vnitřní systém kontroly a hodnocení dětí
- Vnitřní systém kontroly a hodnocení zaměstnanců školy

Při tvorbě školního vzdělávacího programu se klade důraz na konkretizaci a specifikaci zaměření mateřské školy ve vztahu k vlastním podmínkám, možnostem, konkrétnímu personálnímu zabezpečení a tradicím mateřské školy. Východiska plánování výchovně-vzdělávací činnosti obsahují zejména vymezení specifík prostředí, ze kterého pocházejí děti mateřské školy a vyjádření jejich aktuálních způsobilostí. Školní vzdělávací program nemá obsahovat části přepsané z ŠVP PV ani metodických materiálů vypracovaných k jednotlivým vzdělávacím oblastem (Štátní pedagogický ústav, 2016).

3 HUDEBNÍ EDUKACE V ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH PRO PREPRIMÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V této kapitole se budeme zabývat hudební edukací a jejím zakotvením v kurikulárních dokumentech pro předškolní vzdělávání, podle vybraných autorů. Zaměříme se na český RVP PV a na slovenský ŠVP PV. Na závěr kapitoly srovnáme oba dokumenty se zaměřením na hudební edukaci.

3.1 Hudební edukace v Rámcovém vzdělávacím program pro předškolní vzdělávání

Při hudebních činnostech dochází k rozvíjení nejen hudebních dovedností, ale i mnohé další oblasti. Hudební aktivity mají vliv na komunikaci, tvořivost, ale podporují také logické myšlení či paměť. Hudební činnosti podporují kultivaci osobnosti, přispívají ke kooperaci, k týmové spolupráci, toleranci, úctě a vzájemnému respektu a k zodpovědnosti. Hudba ovlivňuje také utváření sebedůvěry dítěte, jeho zdravé sebeprosazování a k objektivnímu hodnocení druhých. Hudební prožitky umožňují se odbourat od agresivních sklonů, mají očistný a relaxační účinek. Hudba tím pádem ovlivňuje fyzický a psychický vývoj dětí, a to naprosto koresponduje s dílčími cíli jednotlivých oblastí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (Lišková, 2012).

Hudební edukaci z toho důvodu můžeme nalézt ve všech pěti vzdělávacích oblastech:

Dítě a jeho tělo

V této vzdělávací oblasti je záměrem učitele podporovat fyzickou pohodu, zlepšovat tělesnou zdatnost a zdravotní kulturu, podporovat manipulační dovednosti a rozvoj pohybových činností, vést ke zdravému životnímu stylu a návykům (Splavcová, et al. 2018).

Do této vzdělávací oblasti můžeme zahrnout jak zpěv, pohyb, hru na hudební nástroje, tak i poslech. Pěvecké činnosti souvisejí v této oblasti se správným držením těla, věnujeme pozornost tvorbě hlasu a šetření hlasivek. Spadá sem také hlasová hygiena a prevence hlasových poruch. Prostřednictvím hudebně-pohybových činností dochází u dětí k uvědomování si vlastního těla. Díky hře na hudební nástroj si dítě rozvíjí jemnou motoriku, smyslové vnímání a koordinaci pohybů. Poslechem hudby vedeme dítě k fyzické

pohodě a uvolnění těla. Zaměřujeme se na poslech v součinnosti s relaxačními technikami (Lišková, 2012).

Dítě a jeho psychika

Záměrem učitele je podporovat duševní pohodu dětí, odolnost dítěte a psychickou zdatnost, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, jeho citů a vůli, kreativity a sebevyjádření (Splavcová, et al. 2018).

Tuto širokou vzdělávací oblast rozdělujeme do tří podoblastí: jazyk a řeč; poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace; sebepojetí, city a vůle. Zahrnujeme zde především práci se slovy a říkadly. Prostřednictvím nich rozvíjíme u dětí slovní zásobu, pomáháme správnému tvoření hlásek, zaměřujeme se na správnou artikulaci, sluchové rozeznávání koncových slabik. Důležitý je také obsah písní či námět písně. Řečové dovednosti rozvíjíme také ve spojení s rytmickou deklamací slov a hrou na tělo. Hudební činnosti mají důležitou roli v rozvoji empatie a citu dětí, podpora estetické a tvůrčí aktivity (Lišková, 2012).

Dítě a ten druhý

Záměrem učitele je podpora utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat a kultivovat jejich vzájemnou komunikaci (Splavcová, et al. 2018).

Veškeré hudební aktivity probíhají ve vzájemné součinnosti dětí. Děti navazují kontakt díky hudbě mnohem snazším způsobem. Hudba dokáže ovlivnit náladu jednotlivce i celého kolektivu, tím přispívá k utváření pozitivních vztahů mezi dětmi. V pohybových hrách i při tanci je nutná kooperace a důležitost komunikovat, respektovat jeden druhého (Lišková, 2012).

Dítě a společnost

Úsilím učitele je uvést dítě do společenství ostatních lidí, do pravidel soužití s ostatními, osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje, podílet se na utváření společenské pohody (Splavcová, et al. 2018).

Prostřednictvím hudebních aktivit seznamujeme děti s kulturními tradicemi nejen našeho národa, ale i existencí ostatních národností a kultur. Pěveckými činnostmi vytváříme pozitivní vztah dětí ke kultuře a umění. Zaměřujeme se na lidové písně a písně souvisejícími s regionem, ve kterém žijeme. S tím souvisí také pohybové činnosti a poslechové činnosti, které se pojí s oblastí, ve které žijeme (Lišková, 2012).

Dítě a svět

Záměrem učitele je založit u dětí elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na svět kolem nás - životní prostředí, globální problémy a tím pádem vytvořit odpovědný postoj dítěte ke světu (Splavcová, et al. 2018).

V této oblasti se můžeme zaměřit na výchovu dětí k ochraně životního prostředí, seznamování s kulturou v jiných zemích. Při pěveckých a poslechových činnostech můžeme uplatnit jednoduché popěvky cizích národů, etnických menšin. Pohybové aktivity mohou být zaměřené na pohybovou improvizaci, která bude vycházet z tanců jiných kultur - afrických, orientálních či latinskoamerických (Lišková, 2012).

3.2 Hudební edukace ve Státním vzdělávacím programu pro preprimární vzdělávání

Ve slovenském ŠVP PV se objevuje sedm vzdělávacích oblastí. Těmi jsou:

1. Jazyk a komunikace
2. Matematika a práce s informacemi
3. Člověk a příroda
4. Člověk a společnost
5. Člověk a svět práce
6. Umění a kultura
7. Zdraví a pohyb

Vyskytuje se zde také vzdělávací oblast „Umění a kultura“. Tato oblast má dvě základní části - hudební výchovu a výtvarnou výchovu. My se zaměříme na hudební výchovu, která je pro naši diplomovou práci stěžejní.

Hlavním cílem hudební výchovy je rozvíjet elementární hudební schopnosti, zručnost a návyky dětí předškolního věku, které se stanou základem pro jejich další plnohodnotné zmocňování se hudby. Jde o komplex hudebních aktivit, které se vzájemně prolínají, podmiňují, doplňují a podporují. Dítě je potřebné vnímat jako jedinečnou osobnost s větší či menší mírou hudebního nadání, která má právo být rozvíjena po hudební i emocionální stránce. Hudebně-výchovné činnosti tvoří šest podoblastí (Štátny pedagogický ústav, 2016).

Rytmické činnosti

Tato podoblast vychází z poznání, že děti rytmus prožívají nejpřirozeněji prostřednictvím rytmizovaného slova a následně ho přenášejí do podoby elementárního pohybu a hry na tělo. Dítě může mít osobní zkušenost s rytmizací v podobě rytmizace říkanek, slov a slovních spojení nebo rytmických dialogických her (Štátní pedagogický ústav, 2016).

Vokální činnosti

Tato podoblast zdůrazňuje nejen zpívání vhodných a pro dětského interpreta přiměřených písní (lidové písně, písně vytvořené pro potřeby výchovy dítěte), ale i práci s dětským hlasem prostřednictvím hlasových a dechových cvičení, hry s hlasem a dechem. Hry s hlasem a dechem považujeme za jeden z prostředků rozvíjení vokálních kompetencí a odstraňování nezpěvnosti dětí (Štátní pedagogický ústav, 2016).

Instrumentální činnosti

Instrumentální činnosti jsou jednou z forem aktivního zmočňování se hudbě. Od učitelky se očekává, že bude vytvářet pedagogické situace, ve kterých dětem umožní využívat hudební nástroje Orffova instrumentáře, i vlastnoručně zhotovené rytmické nástroje. Vytvoří prostor pro tvořivé dotváření zpěvu písní a hudební skladby, respektující hudební citění a představy dětí (Štátní pedagogický ústav, 2016).

Percepční činnosti

Percepční činnosti kladou základ plnohodnotnému vnímání hudby. Jejich cílem je vychovávat vnímavého a aktivního posluchače hudby, který si získá vztah k hudbě na celý život. Vnímání chápeme jako vnitřní aktivitu, kdy hudba není jen zvukovou či hudební kulisou, ale i aktivním - vnitřně zúčastněným poslechem hudebních podnětů. Děti jsou vedené k tomu, aby svoje pocity ze slyšené hudby pojmenovaly - verbalizovaly, vyjádřily ho pohybem nebo i výtvarně (Štátní pedagogický ústav, 2016).

Hudebně-pohybové činnosti

Podoblast hudebně-pohybové činnosti je zaměřená na kultivování tělesného pohybu dětí, doplněná o oblast jejich elementární taneční přípravy. Taneční prvky jsou spojené i s hrou na tělo (tleskání, pleskání, podupy) do jednoduchých choreografií, což je typické pro projevy lidové taneční kultury různých etnik žijících na Slovensku. Imitace je východiskem hudebně-pohybových činností a hudebně-pohybových her, ale je zdůrazněná

i potřeba vytvořit prostor pro tvořivé pohybové ztvárnění hudebních podnětů (Štátný pedagogický ústav, 2016).

Hudebně dramatické činnosti

Podoblast hudebně-dramatické činnosti integruje všechny hudební projevy se slovními, výtvarnými a pohybovými projevy, prostředky hudební dramatiky: hudebně-dramatické improvizace a interpretace. Uvedené prvky jsou uplatněné v hudebně-dramatických celcích, hudebních pohádkách, hudebně-dramatickém ztvárnění písní a říkanek (Štátný pedagogický ústav, 2016).

Vzdělávací oblast „Umění a kultura“ se také vyskytuje ve vzdělávacích standardech ŠVP PV. Každá vzdělávací oblast ŠVP PV je vypracována ještě ve třech rovinách: Výkonové standardy; Obsahové standardy a Evaluační otázky.

Výkonové standardy jsou dosažitelné u většiny dětské populace v rámci standardních výchovně-vzdělávacích podmínek mateřské školy. Výkonových standardů se dosahuje postupně, během celého pobytu dětí v mateřské škole, učitelka pro jednotlivý výkon stanovuje více cílů respektujících aktuální vývojovou úroveň dětí (Štátný pedagogický ústav, 2016).

Obsahové standardy jsou ukotvené v konceptuálních východiskách jednotlivých vzdělávacích oblastí pro standardní podmínky vzdělávání v mateřských školách. S cílem zabezpečení funkčního vztahu mezi prvky obsahu vzdělávání a výkony dětí jsou definované základní náměty na konkrétní činnosti učitelky, které realizuje tak, aby děti dosáhly stanovené výkonové standardy (Štátný pedagogický ústav, 2016).

Evaluační otázky jsou určeny pro učitelky s cílem přispívat k řízenému a funkčnímu procesu vyhodnocování dětského učení a pokroku. Práce s těmito otázkami má posílit schopnost učitelky stanovit východiskovou situaci ve vzdělávání a zachytávat pokrok dětí v souvislosti s kulturním a sociálním kontextem života konkrétních dětí (Štátný pedagogický ústav, 2016).

3.3 Komparace českých a slovenských kurikulárních dokumentů pro předškolní vzdělávání se zaměřením na hudební edukaci

V této podkapitole se zaměříme na porovnání českého RVP PV a slovenského ŠVP PV se zaměřením na hudební edukaci. Budeme se zabírat vzdělávacími oblastmi, ve kterých se nacházela především hudební edukace.

Tabulka 1: Komparace kurikulárních dokumentů pro předškolní vzdělávání se zaměřením na hudební edukaci

	Hudební edukace v RVP PV	Hudební edukace v ŠVP PV
Vzdělávací oblasti	Dítě a jeho tělo	Jazyk a komunikace
	Dítě a jeho psychika	Matematika a práce s informacemi
	Dítě a ten druhý	Člověk a příroda
	Dítě a společnost	Člověk a společnost
	Dítě a svět	Člověk a svět práce
		Umění a kultura <u>Hudební výchova</u> <ul style="list-style-type: none"> – Rytmické činnosti – Vokální činnosti – Instrumentální činnosti – Percepční činnosti – Hudebně-pohybové činnosti – Hudebně-dramatické činnosti <u>Výtvarná výchova</u>
	Zdraví a pohyb	

První výraznou změnu vidíme v počtu vzdělávacích oblastí. RVP PV má 5 vzdělávacích oblastí, kdy se pouze oblast „Dítě a jeho psychika“ ještě dělí na 3 podoblasti. Oproti tomu má ŠVP PV 7 vzdělávacích oblastí, kdy se každá oblast ještě rozděluje na mnoho dalších podoblastí. Pro nás bude ale klíčovou vzdělávací oblast „Umění a kultura“, která se rozděluje na podoblast „hudební výchova“ a „výtvarná výchova“.

Pojmy týkající se hudební edukace můžeme spatřovat ve všech vzdělávacích oblastech RVP PV. Ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho tělo“ se pojmy týkající se hudební edukace odráží především ve správném držení těla, ve správném dýchání, při koordinaci oko ruka,

ale také při hudebních a hudebně-pohybových hrách a činnostech. Objevují se zde také fráze, kdy dítě dokáže sladit pohyb s rytmem a hudbou, zvládá manipulaci s jednoduchými hudebními nástroji apod. Ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho psychika“ se nejčastěji objevují pojmy spojené s hudební edukací především ve spojení s hudebním a hudebně-pohybovým vyjádřením. Patří sem také rytmické hry, sluchové rozlišování zvuků, kultivace smyslového vnímání, ale také estetické a tvůrčí aktivity (hudební, hudebně-pohybové). Vzdělávací oblast „Dítě a ten druhý“ obsahuje především sociální a interaktivní hry, kde se pojí také s hudebními a hudebně-pohybovými hrami. Tato vzdělávací oblast se věnuje především k ohleduplnosti k druhému, k ochotě se rozdělit a půjčovat si věci. Ve vzdělávací oblasti „Dítě a společnost“ se objevují základní kulturní společenské postoje a návyky, kde spadá i seznamování se se světem lidí, kultury a umění v prostředí, ve kterém dítě žije. Nachází se zde návštěvy kulturní a uměleckých míst, seznamování se s lidovými tradicemi, zvyky daného kraje. Poslední vzdělávací oblast „Dítě a svět“ se zabývá především vytvářením elementárního povědomí o širším přírodním, kulturní i technickém prostředí. Spadá sem také poznávání jiných kultur a jejich zvyklostí.

ŠVP PV obsahuje celkem 7 vzdělávacích oblastí, ovšem pojmy, které se týkají hudební edukace, jsou převážně ve vzdělávací oblasti „Umění a kultura“. Ostatní vzdělávací oblasti jsou zaměřené na jiné oblasti (přírodovědná, matematická, společenská atd.) a pojmy týkající se hudební edukace jsou zde pouze povrchově zmíněné. Pojmy týkající se hudební edukace se nachází ve vzdělávací oblasti „Umění a kultura“, která se dále rozděluje na „hudební výchovu“ a „výtvarnou výchovu“. Podoblast „hudební výchova“ se člení na 6 dalších kategorií. Kategorie „rytmické činnosti“ se zaměřují na rytmizaci říkanek, písniček. Děti rytmizují slova, k rytmizaci využívají rytmické nástroje Orffova instrumentáře. „Vokální činnosti“ se týkají zpěvu písní (umělých i lidových), správného pěveckého dýchání a hlasových rozcviček. „Instrumentální činnosti“ se zaměřují na využívání hudebních nástrojů Orffova instrumentáře, na vyjádření charakteru a nálady písně, Použití hudebních nástrojů Orffova instrumentáře vede k doprovodu písní a říkanek. „Percepční činnosti“ se zabývají aktivním posloucháním hudebním skladby, zpěvu. Pojí se s vyjadřováním zážitků z poslouchané hudby verbálně, pohybem nebo jinými uměleckými výrazovými prostředky. „Hudebně-pohybové činnosti“ jsou zaměřené na vyjadřování charakteru písně a hudby přirozeným kultivovaným pohybem. Využívá se tanečních prvků v jednoduchých choreografiích. „Hudebně-dramatické činnosti“ se pojí s vyjadřováním

písně, říkanky a hudební skladby prostřednictvím hudební dramatiky. Ztvárňují se dětské písně a skladby přiměřenými dramatickými výrazovými prostředky.

V této podkapitole jsme se zabývali porovnáním českého RVP PV a slovenského ŠVP PV se zaměřením na hudební edukaci. Zaměřili jsme se na porovnání vzdělávacích oblastí, kde se pojmy týkající se hudební edukace vyskytují. V českém RVP PV se speciální vzdělávací oblast zaměřená na hudební edukaci nevyskytuje, ale pojmy týkající se hudební edukace se nacházejí ve všech vzdělávacích oblastech. Oproti tomu ve slovenském ŠVP PV se nachází podoblast zaměřená na hudební výchovu, kde se pojmy týkající se hudební edukace nachází. Ve zbylých vzdělávacích oblastech se primárně hudební edukace nevyskytuje.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Empirická část diplomové práce se zaměřuje na analýzu hudební edukace v kurikulárních dokumentech České a Slovenské republiky. Výzkum byl proveden ve smíšeném designu. Hlavní výzkumná linie má kvantitativní charakter, jelikož zjišťujeme zastoupení hudební edukace v kurikulárních dokumentech státní úrovně. Zaměřujeme se na pojmy týkající se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech RVP PV a ŠVP PV. Doplňující výzkumné šetření má kvalitativní charakter.

4.1 Cíle výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy

Hlavním výzkumným cílem empirické části je **zjistit zastoupení hudební edukace v kurikulárních dokumentech předškolního vzdělávání v České a Slovenské republice.**

Z hlavního výzkumného cíle vycházejí tři **dílčí výzkumné cíle**:

1. Zjistit zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace obsažených ve vzdělávacích oblastech RVP PV.
2. Zjistit zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace obsažených ve vzdělávacích oblastech ŠVP PV.
3. Komparovat zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech kurikulárních dokumentů České a Slovenské republiky.

Z výše zmíněných dílčích výzkumných cílů dále vycházejí **výzkumné otázky**:

VO 1: Jaké je zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech RVP PV?

VO 2: Jaké je zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech ŠVP PV?

VO 3: Jaký je rozdíl v zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace v kurikulárních dokumentech České a Slovenské republiky?

Důležitou součástí výzkumu jsou také **hypotézy**, které jsme si stanovili. V rámci hypotéz předpokládáme, že:

H 1: Pojmy týkající se hudební edukace se v RVP PV objevují více ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho psychika“ než ve zbývajících vzdělávacích oblastech.

H 2: Pojmy týkající se hudební edukace se v ŠVP PV objevují více ve vzdělávací oblasti „Umění a kultura“ než ve zbývajících vzdělávacích oblastech.

H 3: Pojmy týkající se hudební edukace se objevují více v ŠVP PV než v RVP PV.

4.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvoří rámcové vzdělávací programy státní úrovně pro předškolní vzdělávání České a Slovenské republiky.

- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV)
- Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (ŠVP PV)

4.3 Výzkumná metoda

Za výzkumnou metodu jsme si zvolili obsahovou analýzu textu. V našem případě se jedná o obsahovou analýzu kurikulárních dokumentů - RVP PV a ŠVP PV. Díky této metodě budeme oba dokumenty analyzovat a následně porovnávat.

Gavora (2010) uvádí, že analýza dokumentů patří ke klasické metodě, která se využívá při studii textů, které jsme my nevytvořili.

Podle Krippendorffa (2013) je obsahová analýza výzkumná metoda pro vytváření platných závěrů z textu do kontextu jejich použití. Jako výzkumná metoda poskytuje obsahová analýza nové vhledy, zvyšuje porozumění badatelům konkrétních jevů nebo informuje o praktických činnostech.

Kvantitativní obsahová analýza je propracovaná a široce používaná metoda. Určujeme při ní četnost výskytu jednotlivých kategorií informací a příslušné vztahy mezi nimi (Hendl, 2016).

Švaříček a Šed'ová (2014) uvádějí, že data, která chceme zpracovat, bývají obvykle ve formě textu. Může to být rozsáhlé množství nestrukturovaného materiálu, které máme za úkol podrobit systematické analýze a následné interpretaci.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Výsledky, které budeme uvádět, vyplývají z analýzy kurikulárních dokumentů státní úrovně pro předškolní vzdělávání České a Slovenské republiky. Zaměřili jsme se na vzdělávací oblasti, které jsou pro naši práci stěžejní. Právě v nich se totiž nachází obsah vzdělávání, který v sobě zahrnuje i hudební edukaci. U slovenského ŠVP PV jsme analyzovali také vzdělávací standardy, které více popisují vzdělávací oblasti.

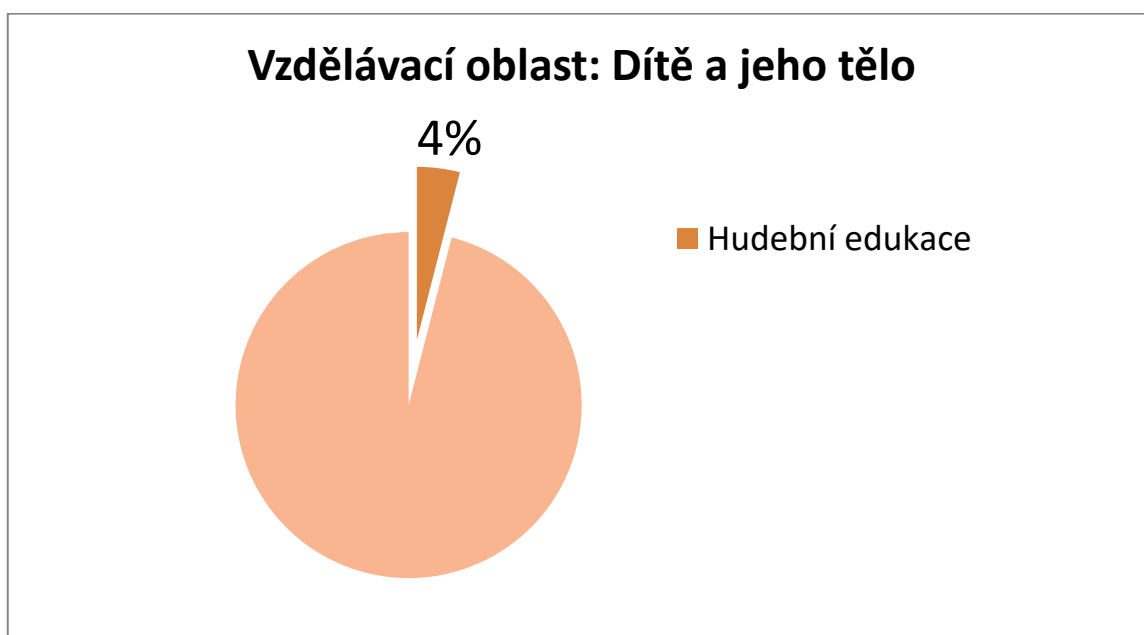
Každou vzdělávací oblast jsme analyzovali a vyhledávali jsme pojmy týkající se hudební edukace. Tyto pojmy jsme si zaznamenávali, sečetli. Následně jsme zjistili celkový počet slov dané vzdělávací oblasti a z toho jsme vypočítali procentuální zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace v jednotlivých vzdělávacích oblastech.

Data jsme zpracovávali v tabulkovém procesoru Microsoft Office Excel, kde jsme vytvořili potřebné grafy a tabulky.

5.1 Zastoupení hudební edukace ve vzdělávacích oblastech RVP PV

V této podkapitole se budeme zabírat tím, jaké mají zastoupení pojmy týkající se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech RVP PV.

Nejprve se zaměříme na vzdělávací oblast „Dítě a jeho tělo“.

Graf 1: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho tělo“

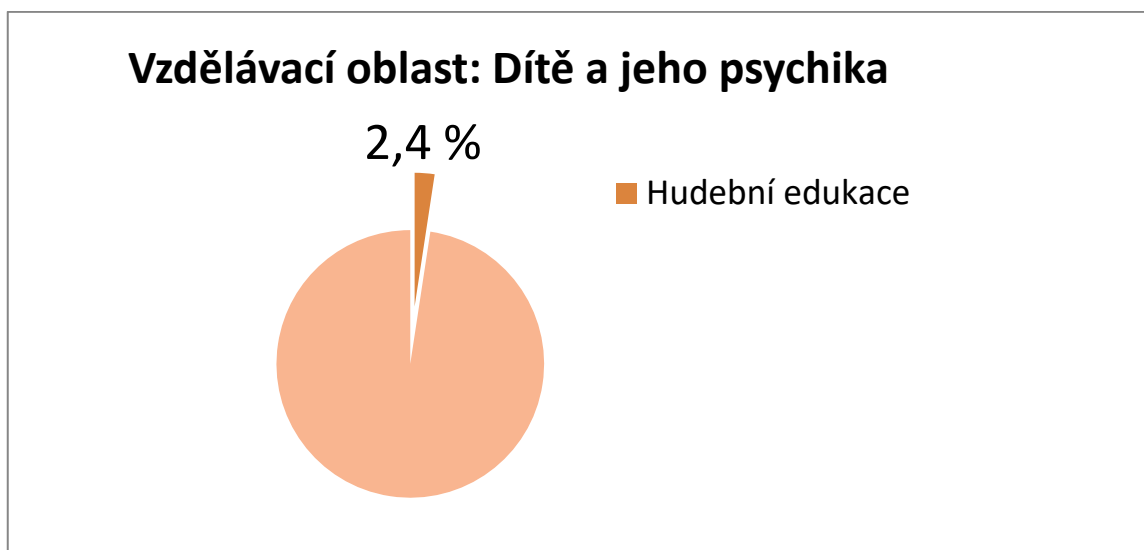
Ve výše uvedeném grafu zobrazujeme zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho tělo“. Pojmy, které se týkaly hudební edukace, jsou 4 %.

Záměrem této vzdělávací oblasti je podporovat fyzickou pohodu dětí, zlepšovat zdatnost tělesnou i pohybovou, podporovat pohybové a manipulační dovednosti. V této oblasti se nejvíce pojí s hudební edukací uvědomění si vlastního těla, zdokonalování jemné motoriky (např. používáním jednoduchých hudebních nástrojů), dýchání, koordinace ruky a oka. Důležité je rozvíjení a užívání všech smyslů, rozvoj fyzické ale i psychické zdatnosti. Učitel by měl dětem nabízet manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, nástroji, náčiním. Patří sem také zdravotně zaměřené činnosti, které se pojí s hudební edukací - uvolňovací, dechová či relaxační cvičení. Do vzdělávací nabídky také neodmyslitelně řadíme hudební a hudebně pohybové hry a činnosti, které jim učitel nabízí.

Dítě by na konci předškolního vzdělávání mělo zpravidla zvládat správné držení těla (nejen při hudebních činnostech), koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou. Dítě by při koordinaci ruky a oka mělo zvládat také jemnou motoriku, kde spadá zacházení s jednoduchými hudebními nástroji, pomůckami.

Jako riziko, které by mohlo ohrožovat úspěch vzdělávacího záměru učitele, jsme vzhledem k hudební edukaci objevili nedostatečně připravené prostředí či nedostatečné vybavení školy náčiním, nástroji.

Nyní se budeme věnovat oblasti „Dítě a jeho psychika“.

Graf 2: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho psychika“

V grafu znázorňujeme zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho psychika“. Celkem se v této vzdělávací oblasti vyskytovalo 2,4 % pojmů, které se týkaly hudební edukace.

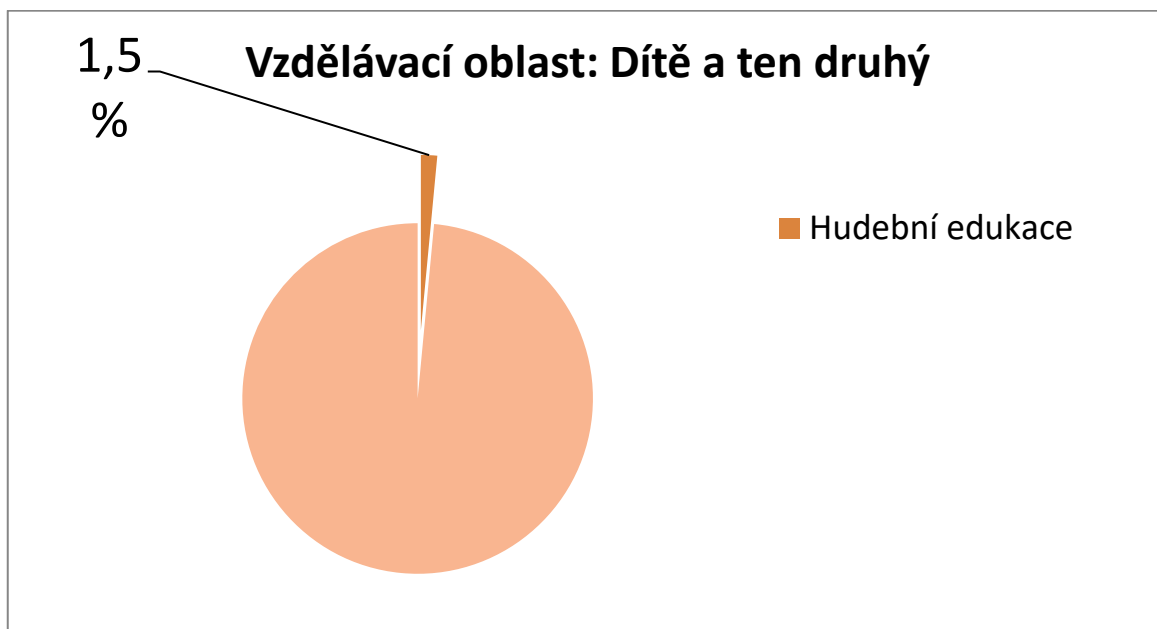
Záměrem učitele je podporovat především duševní pohodu dětí, kreativitu a sebevyjádření dětí, které úzce souvisí s hudebními činnostmi. V podoblasti „Jazyk a řeč“ se vyskytuje sdělení verbální i neverbální, kam spadají i hudební a hudebně-pohybová vyjádření. Učitel nabízí dětem rytmické hry, vokální činnosti a také poslech písniček a hudebních skladeb. Objevuje se zde také přednes, recitace, zpěv, rozlišování zvuků a používání audiovizuální techniky. Dítě by zpravidla mělo na konci předškolního období zvládat ovládat dech, tempo i intonaci řeči, mělo by umět nazpaměť reprodukovat říkanky, písničky. Mělo by sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech, utvořit jednoduchý rým (vhodné využít při vymýšlení vlastní písničky). Děti by měly také projevovat zájem o poslouchání hudby. V rizikách, která by mohla ohrožovat úspěch vzdělávacích záměrů učitele, můžeme najít špatný vzor. Vzor je pro děti v tomto věku velmi významný. Bylo by velmi špatné, pokud by učitelka měla záporný vztah k hudbě, který by třeba ani nevědomě přenášela na děti. Dalším rizikem je nerespektování dětského ostychu vedoucí k úzkosti a strachu dítěte. S tímto se můžeme také setkat v mateřských školách, kdy učitelky nutí děti samostatně přede všemi zpívat.

V podoblasti „Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace“ najdeme také hudební edukaci. Dětem jsou nabízeny činnosti, kde určují a pojmenovávají vlastnosti - barva, tvar, ale i zvuky, dále jejich charakteristické znaky a funkce. Patří sem i smyslové hry, sluchové paměti. Pro rozvoj tvořivosti, představivosti a fantazii slouží také hudební, taneční hry a aktivity. Na konci předškolního období by dítě zpravidla mělo dokázat využívat všechny smysly, učit se nazpaměť krátké texty písniček, vědomě si je zapamatovat a vybavit. Děti by měly vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech, kde spadají i hudební a hudebně-pohybové činnosti. Učitelé by neměli klást velké nároky na pamětní učení a mechanickou reprodukci, ale měli by dětem dávat prostor pro rozvoj vlastní fantazie.

V podoblasti „Sebepojetí, city, vůle“ se nachází rozvoj a kultivace estetického vnímání, citění a prožívání. Zde patří hudební a hudebně-pohybové estetické a tvůrčí aktivity. Učitelky mohou pro děti organizovat výlety nejen do přírody, ale také na kulturní akce (např. koncert). Děti by měly být schopné zachycovat a vyjadřovat své prožitky pomocí hudby, hudebně-pohybovou či dramatickou improvizací. Setkávání se s uměním by pro ně

měl být příjemným zážitkem. Zápornou stránkou je nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření. V mateřské škole se objevuje málo podnětů a aktivit, které by podporovaly estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování.

Jako další oblastí je oblast „Dítě a ten druhý“.

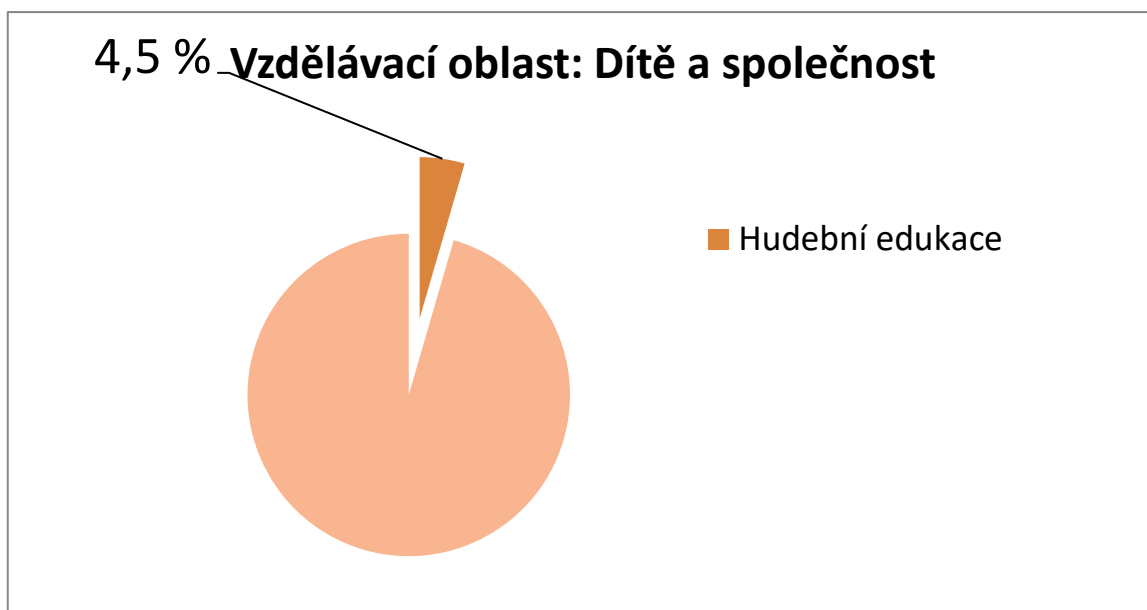
Graf 3: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a ten druhý“

Ve výše uvedeném grafu uvádíme zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a ten druhý“. Tato vzdělávací oblast obsahuje 1,5 % pojmů, které se týkají hudební edukace.

Tato vzdělávací oblast je především zaměřena na podporu utváření vztahů dítěte k jinému dítěti anebo dospělé osobě, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a upevňovat pohodu těchto vztahů. Spadá sem také rozvoj komunikativních dovedností, ať už verbálních či neverbálních, kam bezesporu spadají i hudební aktivity (vyjadřování se pomocí hudebně-pohybových činností). Pro upevňování sociálních vztahů jsou vhodné sociální a interaktivní hry, hudební a hudebně-pohybové činnosti atd. Významnou roli zde hraje také půjčování hraček, střídání se - které můžeme také aplikovat k hudebním činnostem, kdy si děti půjčují hudební nástroje.

Oblast „Dítě a ten druhý“ je tedy zaměřena spíše na vztahy mezi dětmi, popřípadě dospělými, ale i přesto jsme našli pár frází, které se dají přenést i do hudebních činností.

Nyní se budeme zabývat vzdělávací oblastí „Dítě a společnost“.

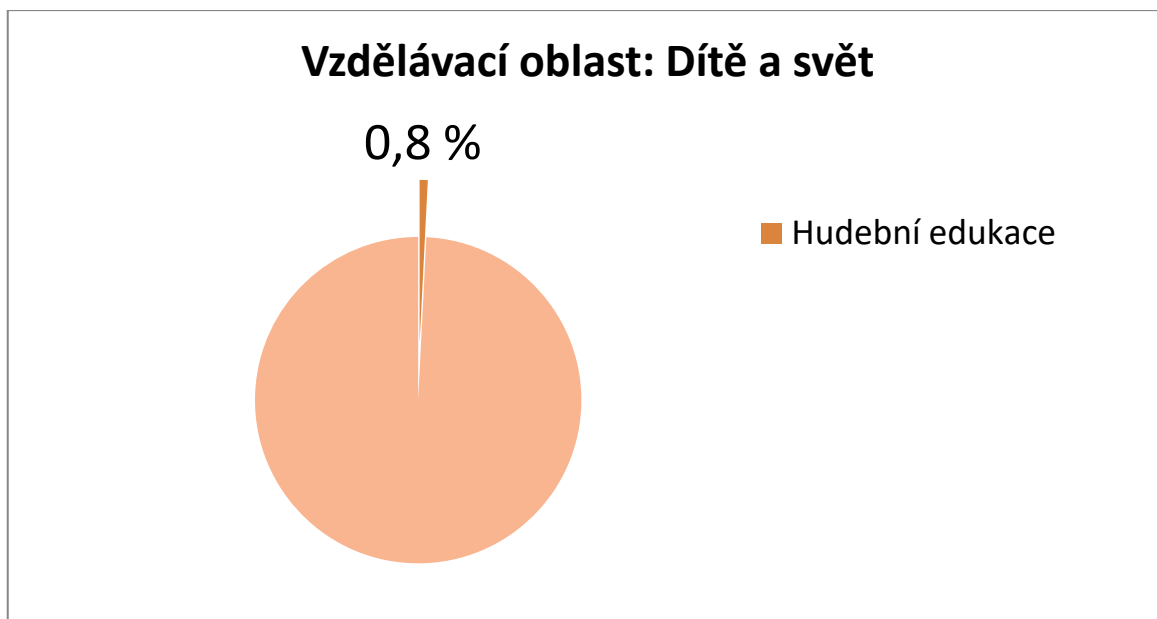
Graf 4: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a společnost“

V grafu znázorňujeme zastoupení pojmů, které se týkají hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a společnost“. Celkem se v této vzdělávací oblasti nachází 4,5 % pojmů týkajících se hudební edukace.

Ve vzdělávací oblasti Dítě a společnost se objevilo mnoho pojmů, které se týkaly hudební edukace, především se zaměřením na kulturu a umění. Jedná se o rozvoj kulturně společenských postojů, seznamování se se světem kultury a umění, vytváření povědomí o existenci jiných kultur a národností. Vytváří se pozitivní vztah ke kultuře a umění, ale také dovednost tento postoj vyjadřovat a projevovat. Rozvíjí se také estetický vkus. Děti mohou v rámci hudebních činností realizovat slavnosti (oslavy, výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, kulturní program apod.). Podílejí se na slovesné, hudební, hudebně-pohybové tvůrčí činnosti. Podněcují tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání a vyjadřování, třibení vkusu. Spadají sem hudební činnosti jako poslech hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací. Děti se setkávají s hudebním uměním i mimo mateřskou školu, navštěvují kulturní a umělecká místa. Přirozeným způsobem děti seznamujeme s tradicemi a zvyky, které jsou běžné v jeho kulturním prostředí. Zejména pokud se mateřská škola nachází ve folklórním kraji, tak se děti přirozeně seznamují s tradičními písněmi, tanci, kroji daného kraje. Děti se učí vyjadřovat prostřednictvím hudebních a hudebně-pohybových činností, zvládají základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zaspívat píseň, zacházet

s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus). V mateřské škole hrozí ale i nedostatek estetických podnětů a příležitostí k jejich prožívání a vyjádření. Buď děti navštěvují kulturní akce nevhodné pro jejich rozvoj uměleckých dovedností, nebo nemají prostor se k nim vyjádřit (ať už slovně, hudebně nebo výtvarně).

Na závěr se zaměříme na vzdělávací oblast „Dítě a svět“.

Graf 5: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a svět“

Ve výše uvedeném grafu zobrazujeme zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a svět“. Pojmy, které se týkaly hudební edukace, jsou pouze 0,8 %.

V této vzdělávací oblasti se nacházelo pojmů týkající se hudební edukace velmi málo. Nejčastěji ve spojení s uváděním jiných kultur.

Děti si vytváří elementární povědomí o širším, nejen kulturním, prostředí. Poznává jiné kultury díky přirozenému pozorování blízkého prostředí a života v něm. Účastní se akcí, které se konají v jeho místě bydliště nebo okolí.

Realizují se návštěvy kulturních akcí - hudební vystoupení, přehlídka krojů, pěvecké soutěže. Seznamují se nejen s kulturou a uměním své země, ale i okolních států.

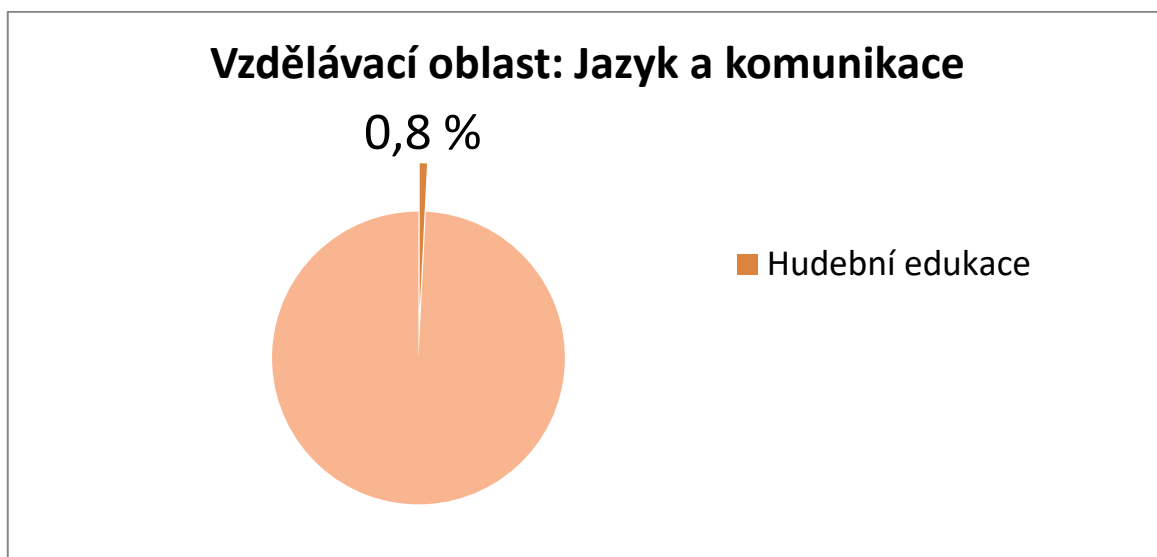
V této podkapitole jsme uváděli výsledky se zastoupením pojmů, které se týkají hudební edukace ve vzdělávacích oblastech RVP PV. V některých vzdělávacích oblastech se hudební edukace nacházela častěji, v jiných zase zřídka. Nacházeli jsme pojmy, které se přímo týkají hudební edukace - zpěv, poslech, hudebně-pohybové činnosti, manipulace s hudebními nástroji, ale objevovali jsme také fráze, které se dají s hudební edukací spojit (správné držení těla - při zpěvu, práce s dechem - při zpěvu, koordinace ruky oka - při manipulaci s hudebním nástrojem aj.).

Na závěr můžeme shrnout, že pojmy, které se týkají hudební edukace, jsme našli opravdu v každé vzdělávací oblasti - i když rozdíl v zastoupení byl ne vždy příliš velký.

5.2 Zastoupení hudební edukace ve vzdělávacích oblastech ŠVP PV

V této podkapitole se budeme zabývat tím, jaké mají zastoupení pojmy týkající se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech ŠVP PV.

Nejprve se zaměříme na oblast „Jazyk a komunikace“.

Graf 6: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Jazyk a komunikace“

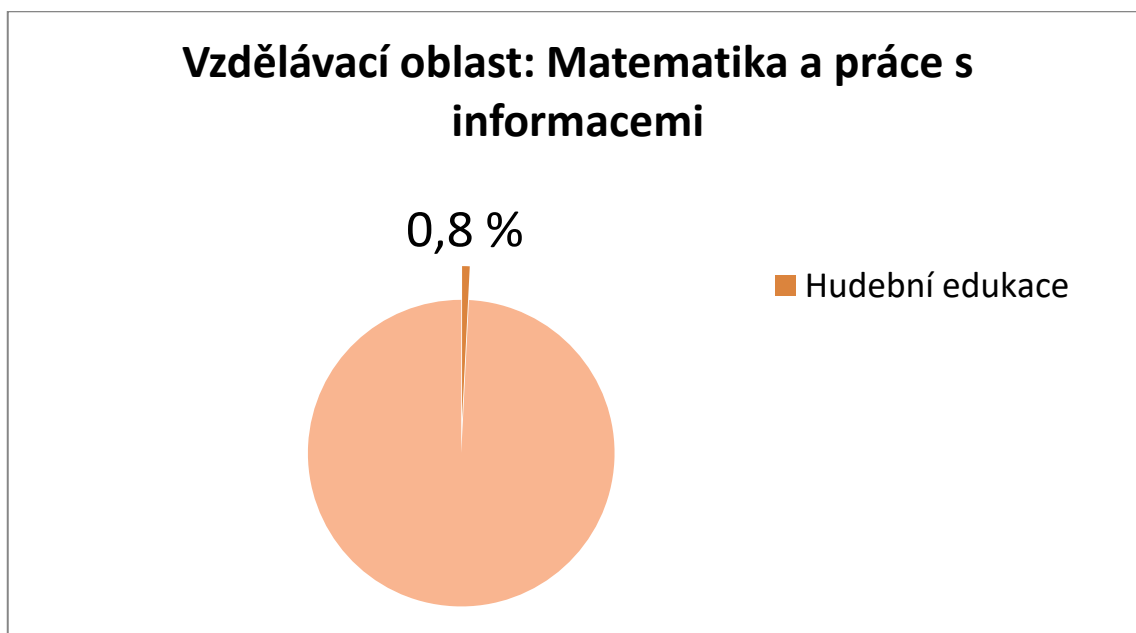
Výše uvedený graf zobrazuje zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Jazyk a komunikace“. Pojmů, které se týkají hudební edukace, je pouze 0,8 %. Tato vzdělávací oblast se rozděluje na dvě části: mluvená řeč a psaná řeč. Pojmy, které se týkají hudební edukace, se nacházely v části mluvené řeči, v podkapitole artikulace a výslovnost. Zde se objevuje, že si děti osvojují krátké texty (básničky,

písničky), které umí z paměti a recitují / zpívají je s důrazem na správnou výslovnost. Jazykové hry zpestřuje učitelka díky využívání říkanek / písni a zaměřuje se na procvičování problematičtých hlásek. Dále se pojmy týkající se hudební edukace vyskytovaly v části psané řeči, konkrétně v podoblasti porozumění implicitního významu textu a ve fonologických procesech a fonologickém uvědomování. Obsahy a zážitky z přečteného textu se mohou vyjadřovat v dramatických a hudebně-pohybových činnostech. Děti mají možnost vyjádřit své pocity, zážitky a získané vědomosti různým způsobem (v rámci výtvarných, hudebně-pohybových nebo dramatických činností). Skrze hudební prostředky vyjadřují pocity, zážitky a emoce. Dítě doprovází zpívání písni nebo recitaci krátkého literárního útvaru rytmickým doprovodem. Zpěv písni doplňuje rytmickým doprovodem (tleskáním, rytmizací na lehkoovladatelný hudební nástroj). Vyhledává slova, která jsou zvukově podobná (rýmují se). S učitelkou při rytmizaci říkanek a písni zdůrazňují rytmickou strukturu slova na úrovni slabiky.

Pojmů, které jsou spojené s hudební edukací, v této oblasti nebylo mnoho. Ale vyskytovaly se zde písni, rytmus a další slova, která reflektují hudební edukaci.

Celkově byla tato oblast zaměřená na komunikační konvence, artikulaci a výslovnost, gramatickou správnost a spisovnost, chápání obsahu psané řeči, porozumění explicitního a implicitního významu slov apod. I přesto můžeme vidět, že se hudební činnosti mohou prolévat i do vzdělávací oblasti „Jazyk a komunikace“.

Další vzdělávací oblastí, kterou se budeme zabývat, je oblast „Matematika a práce s informacemi“.

Graf 7: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Matematika a práce s informacemi“

Ve výše uvedeném grafu znázorňujeme zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Matematika a práce s informacemi“. Pojmy, které se týkají hudební edukace“ zastupují 0,8 % z celé vzdělávací oblasti.

I přesto, že je matematika zcela odlišná od hudebních činností, tak můžeme využívat prvky hudebních činností při matematických aktivitách.

V podoblasti čísla a vztahy se objevují hudební činnosti. Při zjišťování počtu objektů může dítě využívat sluch - dítě určí slabiky ve slově; různé zvuky - počet tlesknutí, dupnutí, zaťukání, údery na buben či triangel).

Dále se hudební činnosti objevují v podoblasti geometrie a měření. Zde využívají pohyb dle instrukcí (doprava, doleva). Toto lze uplatnit při hudebně-pohybových aktivitách, kdy se děti učí například taneční kroky.

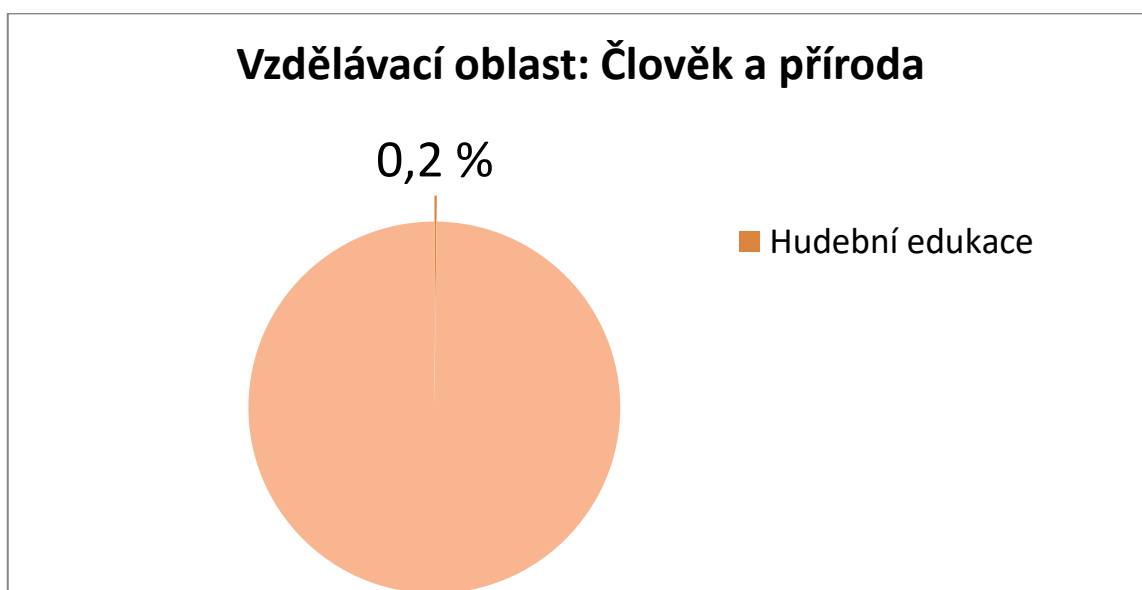
V další podoblasti logika, se také nachází pojmy týkající se hudební edukace. Učitelka organizuje činnosti, kde děti opakují pravidelně se měnící se zvuky (např. la, la, li, la, la, li) a děti pravidelně zvuky vyťukávají, bubnují nebo vydupávají. Propojují se také úkoly na pravidelnost s estetickým vnímáním a běžným životem. Toto iniciuje hledání pravidelností

okolo nás. Děti mohou například v písničkách hledat stejné části slok, které se opakují. Nebo naopak logicky vymýšlet různé rytmické doprovody.

Další aktivitou, kde bychom mohli uplatnit také hudební nástroje, je třídění objektů ve skupině na základě určené vlastnosti (velikost, materiál). Podobnou aktivitou je tvoření dvojic objektů na základě dané logické souvislosti. (přiřadit k sobě dvě písničky, protože obě mají stejnou melodii, jen jiná slova).

Ve vzdělávací oblasti „Matematika a práce s informacemi“ se objevovalo pouze 0,8 % slov, které se týkaly hudebních činností. Hudební činnosti bychom mohli propojit i více s matematikou, ale v tomto dokumentu jsou zaměřené spíše obecně, nepotřebují se pojit s dalšími činnostmi.

Další vzdělávací oblastí je oblast „Člověk a příroda“.

Graf 8: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Člověk a příroda“

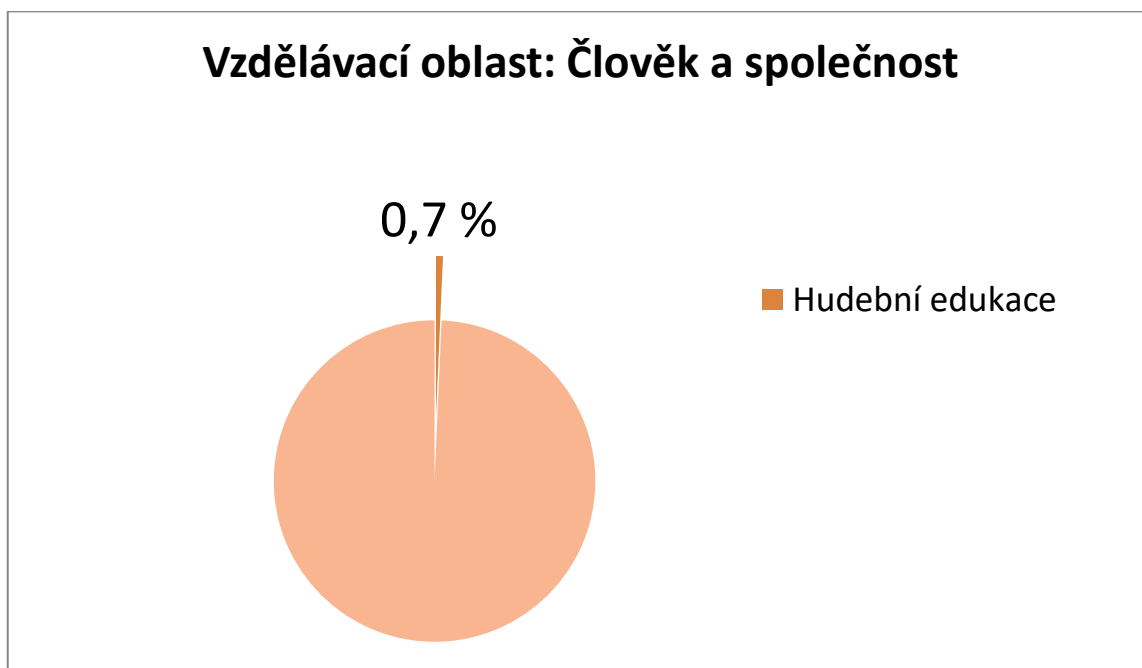
Uvedený graf znázorňuje zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Člověk a příroda“. V této oblasti se vyskytovalo pouze 0,2 % pojmů, které se pojí s hudební edukací.

Našli jsme pouze pár pojmů, které se dají spojit s hudební edukací a to v podoblasti přírodní jevy. Zde se vyskytují přírodní jevy jako světlo a stín, teplo a hoření, tání a tuhnutí, vypařování, síla a pohyb, ale také i zvuk. Učitelka vytváří příležitosti na sledování

různých způsobů vzniku zvuků a o způsobech jejich zesilňování a zeslabování. Jediná tato informace by se dala aplikovat při hudebních činnostech. Děti by zkoumaly hudební nástroje, odkud zvuk vychází, jak ho ztišit či zesílit.

Tato vzdělávací nabídka je opravdu zaměřena na přírodu a nikoli na další vhodné propojení s jinými činnostmi.

Další vzdělávací oblastí je „Člověk a společnost“.

Graf 9: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“

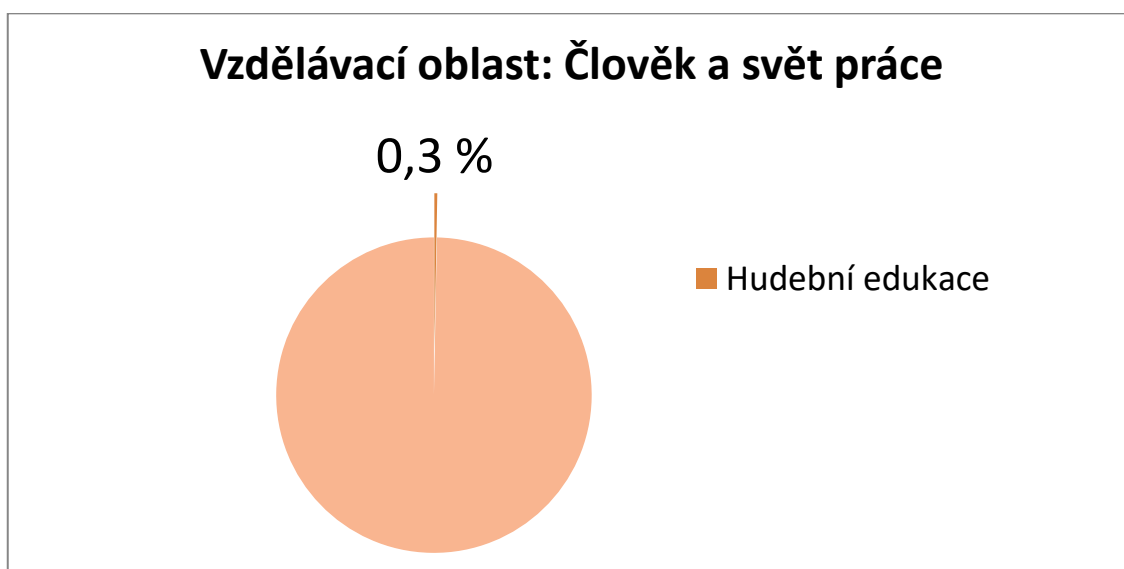
Výše uvedený graf znázorňuje zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“. V této oblasti se nacházelo 0,7 % pojmů, které se týkaly hudební edukace.

Nejvíce pojmů týkajících se hudební edukace se nacházelo v podoblasti historie okolí a národní povědomí. V těchto podoblastech bylo zmiňováno tradiční pojetí regionální kultury podle místních podmínek. Učitelka vypráví a vede řízený rozhovor o minulosti blízkého okolí, i prostřednictvím zvyků, tradicím a folklóru, které se vážou na danou lokalitu. Obsah zpřístupňuje například prostřednictvím svátků, na nichž se lokální zvyky, tradice a folklór váže. Zde se děti setkávají s tradičními písněmi, tanci či kroji daného kraje.

Také v podoblasti národní povědomí se objevují státní symboly Slovenské republiky, jako je vlajka a hymna. Právě státní píseň by děti měly poznat a mít povědomí o její existenci.

V poslední řadě se objevily hudební činnosti v podoblasti lidské vlastnosti a emoce. Zde se uvádí, že děti vyjadřují pocity ze zážitku, z poslechnuté hudby nebo příběhu. Dokážou díky hudebním činnostem vyjádřit své pozitivní či negativní pocity.

Dále se budeme zabývat vzdělávací oblastí „Člověk a svět práce“.

Graf 10: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“

Graf znázorňuje zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“. V této vzdělávací oblasti se objevuje pouze 0,3 % pojmů, které souvisejí s hudební edukací.

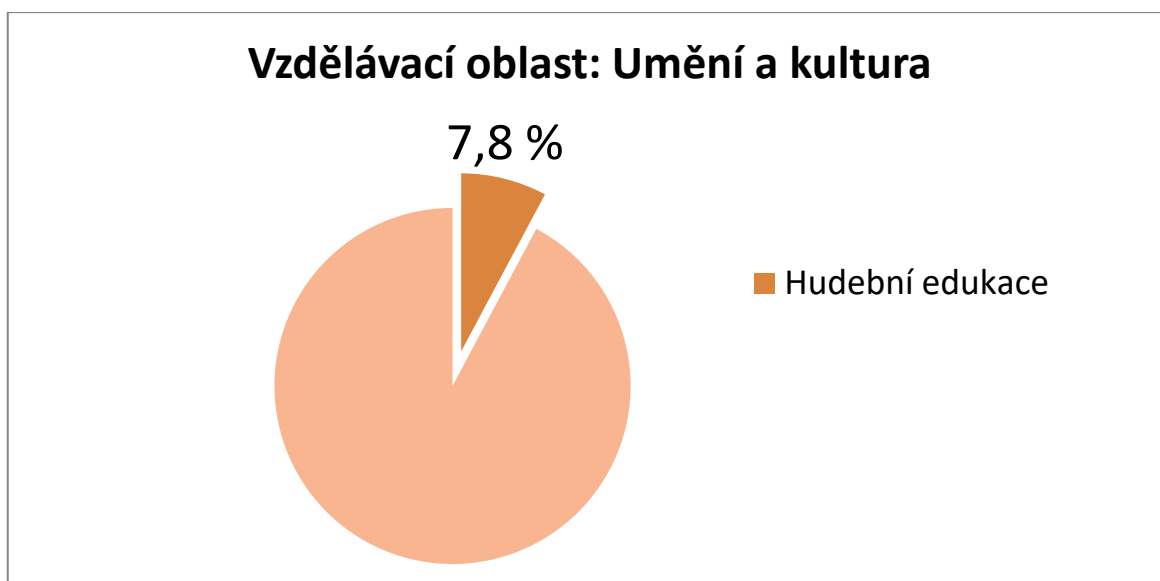
Tato vzdělávací oblast se zaměřuje na materiály a jejich vlastnosti, konstruování, uživatelské zručnosti, technologie výroby a řemesla a profese.

Děti se zaměřují na zkoumání vlastností různých předmětů. Zkoumají různé druhy materiálů a zamýšlejí se nad možnostmi jejich použití. V tomto shledáváme podobnost, když si děti vytváří své hudební nástroje za použití netradičního materiálu. Musí nejdříve znát vlastnosti materiálu, který chtějí použít (jestli je ohebný, jestli se dá ustříhnout) a poté promyslet, jak budou nástroj konstruovat. Podle další podoblasti „konstruování“ mohou děti využít předem připravený plánec, kdy budou postupovat podle předem daných kroků, nebo si vymyslí svůj vlastní postup práce.

Tvorba vlastního hudebního nástroje je už zcela běžná činnost v mateřských školách, která vede děti k manuální zručnosti, kde využívají svou fantazii a představivost.

Bohužel další podněty, které by se daly spojit s hudebními činnostmi, jsme v této vzdělávací oblasti nenašli.

Další vzdělávací oblastí, kterou se budeme zabývat je oblast „Umění a kultura“.

Graf 11: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Umění a kultura“

Graf popisuje zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Umění a kultura“. Tato vzdělávací oblast obsahovala nejvíce pojmů, které se pojí s hudební edukací. Celkem se jedná 7,8 % pojmů.

Jak již z teoretické části víme, tak vzdělávací oblast „Umění a kultura“ se dělí na části - hudební výchova a výtvarná výchova. Pojmy, které se týkají hudební edukace, se nacházely pouze v podoblasti hudební výchova.

Pojmů, které se týkaly hudební edukace, bylo v této podoblasti opravdu velké množství.

V části rytmické činnosti se nacházejí činnosti, kdy dítě dokáže vokálně rytmizovat říkanky různého druhu ve 2/4 taktu i 3/4 taktu. Dítě dokáže rytmicky doprovodit říkanky a písničky v podobě rytmus, metra či rytmického ostináta. Děti realizují také hru na tělo, využívají rytmické nástroje Orffova instrumentáře.

V části vokální činnosti se uvádí, že děti zpívají písně a říkanky různých žánrů. Zpívají lidové, dětské umělé písničky v rozsahu d1 - h1 až c1 - c2. Učitelka vede děti k návyku ke správnému zpěváckému dýchání realizací dechových rozcvíček a her s dechem.

Instrumentální činnosti využívají hudebních nástrojů Orffova instrumentáře na vyjádření charakteru, nálady písně či skladby. Děti využívají nástroje Orffova instrumentáře, identifikují je vizuálně i sluchem, zvládají techniku hraní na ně. Hudební nástroje Orffova instrumentáře používají jako doprovody k písňím a říkankám.

Percepční činnosti obsahují, jak dítě aktivně poslouchá hudební skladby, písně a zpěv učitelky. Vyjadřuje zážitky z poslouchané hudby verbálně, pohybem nebo jinými uměleckými výrazovými prostředky. Sluchem rozliší zvuky, tóny a zdroj hudebního a nehudebního zvuku. Společně s učitelkou dokážou pojmenovat kontrasty v hudbě, poslouchají známá hudební díla.

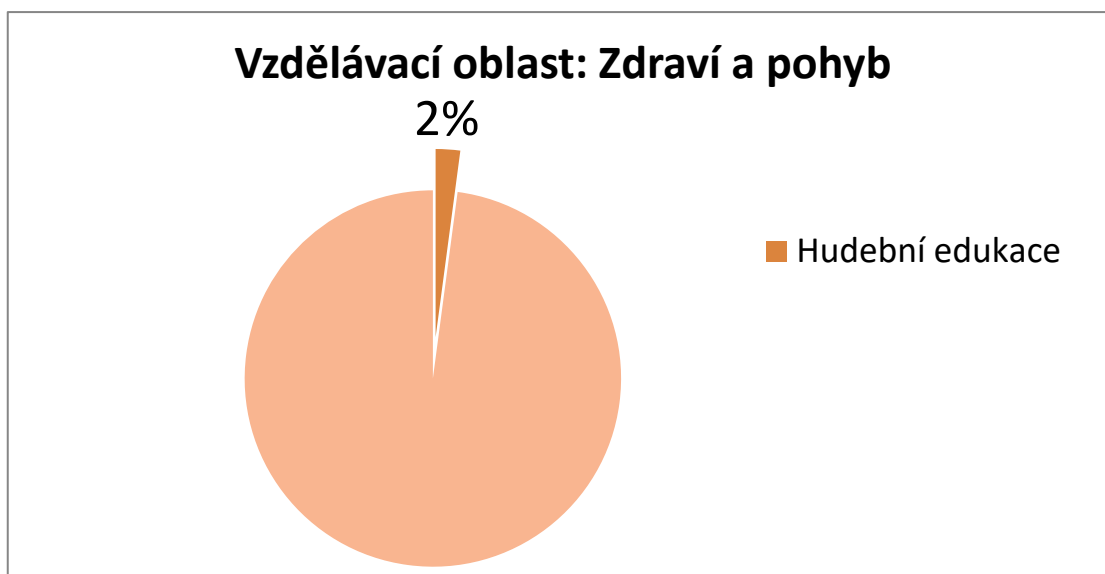
Hudebně-pohybové činnosti zahrnují vyjadřování charakteru písni a hudby přirozeným kultivovaným pohybem. Využití tanečních prvků v jednoduchých choreografiích. Imitace pohybu v hudebně-pohybových hrách. Spadá sem také hra na tělo, kdy využívá tleskání, pleskání či dupání jako rytmický doprovod písně.

Hudebně-dramatické činnosti obsahují vyjadřování písni, říkanek a hudební skladby prostředky hudební dramatiky. Jedná se o ztvárnění dětské písně a skladby přiměřenými dramatickými výrazovými prostředky. Využívá se hudebně-dramatická improvizace a hudebně-dramatická interpretace.

Tato část vzdělávací oblasti se věnovala pouze hudební výchově. Je rozdělena do šesti oblastí, které se zaměřují na různé oblasti hudební edukace.

Ve druhé části - výtvarná výchova - už se nenachází žádné pojmy týkající se hudební edukace.

Závěrečnou vzdělávací oblastí je oblast „Zdraví a pohyb“

Graf 12: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Zdraví a pohyb“

Graf se zaměřuje na zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Zdraví a pohyb“. Pojmy týkající se hudební edukace zde tvoří 2 %.

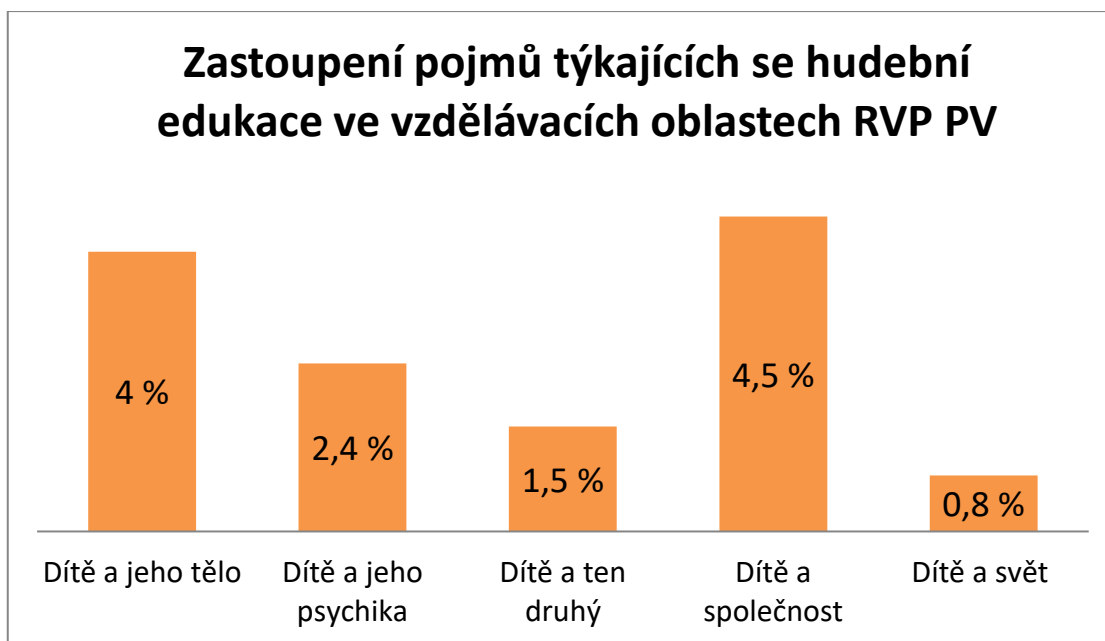
Se zpěvem souvisí správné držení těla, které se vyskytuje v této oblasti. Děti by měly mít správné držení těla v různých polohách (stoj, sed, leh).

V podoblasti pohyb a tělesná zdatnost se objevují lokomoční pohyby a taneční kroky na hudební doprovod. Díky hudebně-pohybovým hrám na osvojení rytmizace čtvrt'ových dob ve 2/4 taktu hrou na tělo a na vyjadřování hudebního rytmu při chůzi nebo běhu. Dále zde patří pohybová improvizace na bázi vlastní tvořivosti na známý nebo neznámý hudební doprovod.

V této oblasti se nacházely pojmy týkající se hudební edukace převážně ve spojení s pohybem. Uplatňuje se zde jak instrumentální doprovod, tak i doprovod hrou na tělo. Důležitou součástí je také rytmus a rytmizace písní. Nechybí zde ani zmínka o správném držení těla.

5.3 Komparace zastoupení hudební edukace v kurikulárních dokumentech pro předškolní vzdělávání

V této podkapitole se budeme věnovat komparaci zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech kurikulárních dokumentů.

Graf 13: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech RVP PV

Graf představuje procentuální zastoupení pojmů, které se týkají hudební edukace, ve vzdělávacích oblastech RVP PV.

Z grafu můžeme vyčíst, že vzdělávací oblast „Dítě a jeho tělo“ obsahuje 4 % pojmů týkajících se hudební edukace, vzdělávací oblast „Dítě a jeho psychika“ obsahuje 2,4 % pojmů, vzdělávací oblast „Dítě a ten druhý“ obsahuje 1,5 % pojmů, vzdělávací oblast „Dítě a společnost“ obsahuje 4,5 % pojmů a vzdělávací oblast „Dítě a svět“ obsahuje 0,8 % pojmů, které se týkají hudební edukace.

Největší zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace obsahuje vzdělávací oblast „Dítě a společnost“. Pojmy spojené s hudební edukací se zde objevovaly převážně ve spojení s kulturou a uměním, s estetickým vkusem, s tvůrčími hudebními a hudebně-pohybovými činnostmi, s hudebním uměním apod.

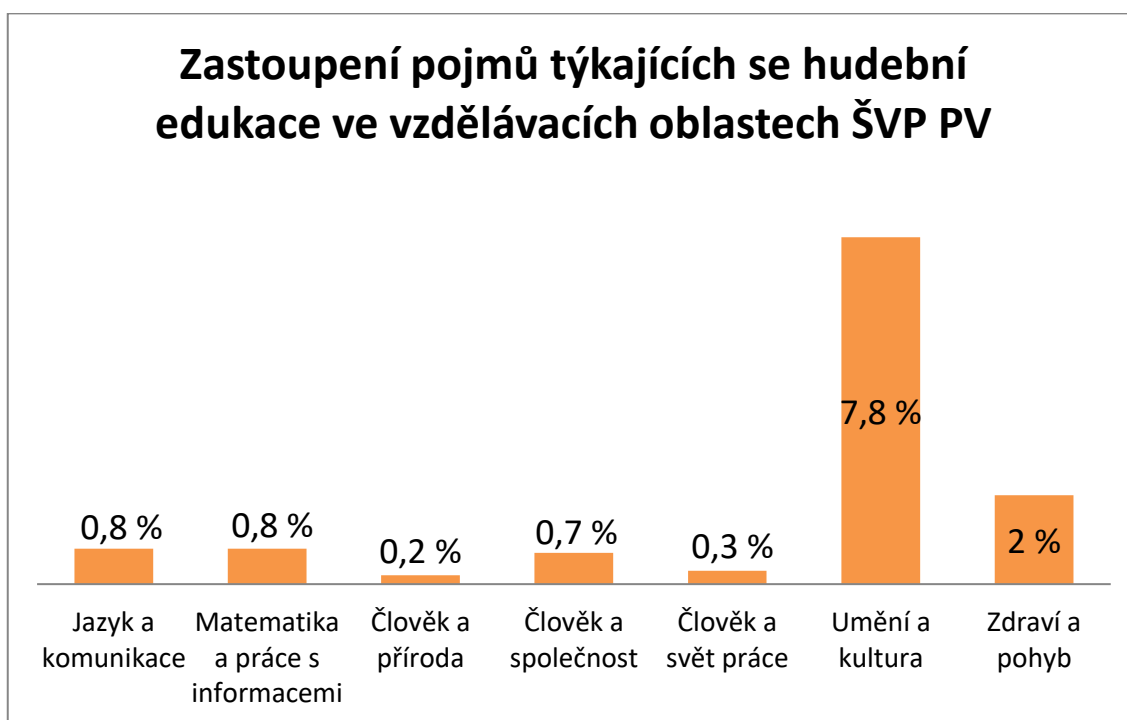
Naopak nejméně pojmů týkajících se hudební edukace mělo zastoupení 0,8 %, které bylo ve vzdělávací oblasti „Dítě a svět“. Pojmy, které se týkaly hudební edukace, se pojily

pouze s kulturním prostředím a poznávání jiných kultur. Dále se pojilo s účastí na kulturních akcích, kde se objevovaly tradiční tance či zpěvy písní dané lokality.

Ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho tělo“ se nejčastěji objevovaly pojmy spojené s hudební edukací ve spojení se správným držením těla, správným dýcháním apod.

Vzdělávací oblast „Dítě a jeho psychika“ se zaměřovala především na jazyk a řeč, kde se také objevovala slova spojená s hudebními činnostmi (rytmické hry, vokální činnosti). Dále se vzdělávací oblast zabírala sebepojetím, city a vůlí, kde se hovořilo především o estetické a tvůrčí aktivitě (hudební, hudebně-pohybové).

Zastoupení 1,5 % pojmů týkajících se hudební edukací měla vzdělávací oblast „Dítě a ten druhý“, která se zabývala především vztahy mezi dětmi nebo dospělými. Hudební edukace se zde promítala především v sociálních hrách, v hudebních a hudebně-pohybových hrách.

Graf 14: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech ŠVP PV

Graf znázorňuje procentuální zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech ŠVP PV.

Z grafu můžeme vidět, že vzdělávací oblast „Jazyk a komunikace“ obsahuje 0,8 % pojmů týkajících se hudební edukace, vzdělávací oblast „Matematika a práce s informacemi“ obsahuje 0,8 % pojmů, vzdělávací oblast „Člověk a příroda“ obsahuje 0,2 % pojmů,

vzdělávací oblast „Člověk a společnost“ obsahuje 0,7 % pojmů, vzdělávací oblast „Člověk a svět práce“ obsahuje 0,3 % pojmů, vzdělávací oblast „Umění a kultura“ obsahuje 7,8 % pojmů a vzdělávací oblast „Zdraví a pohyb“ obsahuje 2 % pojmů, které se týkají hudební edukace.

Největší zastoupení pojmů týkajících se hudební edukaci obsahuje vzdělávací oblast „Umění a kultura“, kde se přímo nacházela kapitola s názvem „hudební výchova“. Zde spadaly další oblasti hudební edukace, kterými jsou: rytmické činnosti, vokální činnosti, instrumentální činnosti, percepční činnosti, hudebně-pohybové činnosti a hudebně-dramatické činnosti.

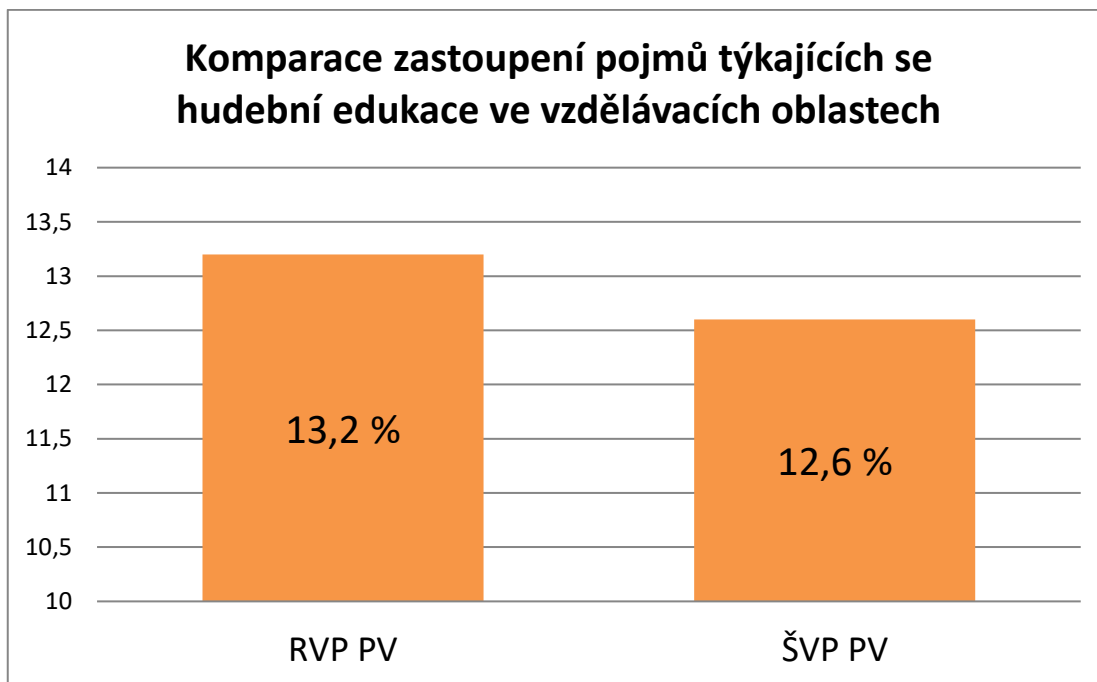
Jako druhá vzdělávací oblast s největším zastoupením pojmů týkajících se hudební edukace je oblast „Zdraví a pohyb“. Tato oblast obsahovala především správné držení těla, které je pro hudební činnosti základní. Dále zahrnovala lokomoční pohyby a taneční kroky na hudební doprovod, kdy se dítě rytmicky správně pohybuje.

Vzdělávací oblast „Jazyk a komunikace“ obsahovala pojmy týkající se hudební edukace ve spojení především s fonologickými procesy a fonologickým uvědomováním. Jednalo se o zpívání písně s rytmickým doprovodem, rytmizaci říkanek a písni.

Ve vzdělávací oblasti „Matematika a práce s informacemi“ se jednalo převážně o pojmy spojené s hudebně-pohybovými činnostmi. Konkrétně pak při pohybování se podle instrukcí (např. dva kroky vpravo).

Vzdělávací oblast „Člověk a společnost“ obsahovala pojmy spojené s hudební edukací hlavně v části historie okolí a národní povědomí. Zahrnovali zde regionální kulturu, lokální zvyky a tradice (písně, tance, kroje). Dále zde spadá i státní hymna, kterou by mělo dítě rozpoznat.

Vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“ a „Člověk a příroda“ obsahovaly nejméně pojmů, které se týkaly hudební edukace. Zaměřovali se spíše na tu danou vzdělávací oblast a nepojili ji s dalšími činnostmi (výtvarnými či pohybovými).

Graf 15: Komparace zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech

Graf představuje komparaci zastoupení pojmů, které se týkají hudební edukace ve vzdělávacích oblastech kurikulárních dokumentů České a Slovenské republiky.

Podle grafu můžeme vyčíst, že ve vzdělávacích oblastech RVP PV tvoří 13,2 % pojmů, které se týkají hudební edukace. Naopak ve vzdělávacích oblastech ŠVP PV tvoří pojmy, které se týkají hudební edukace, 12,6 %.

Jak jsme již u předešlého grafu č. 14 zmiňovali, tak ŠVP PV má ve vzdělávací oblasti „Umění a kultura“ podkapitolu „hudební výchova“, kterou RVP PV nemá. I přesto ale RVP PV obsahuje větší zastoupení pojmů, týkajících se hudební edukace než ŠVP PV.

Tento nepatrný rozdíl může být způsobený tím, že i přesto, že RVP PV nemá žádnou vzdělávací oblast zaměřenou na hudební výchovu, tak se pojmy týkající se hudební edukace objevují ve všech vzdělávacích oblastech (graf č. 13). Všechny vzdělávací oblasti dosahují zastoupení od 1,5 % - 4,5 %. Pouze jedna vzdělávací oblast dosáhla 0,8 %. Když se ale podíváme na ŠVP PV, tak si můžeme všimnout (graf č. 14), že pouze 2 vzdělávací oblasti dosáhly většího zastoupení než 1 %. Pojmy týkající se hudební edukace se většinou vyskytovaly pouze ve vzdělávací oblasti „Umění a kultura“, kde je právě „hudební výchova“.

5.4 Doplnující výzkumné šetření

Vytvořili jsme také doplňující výzkumné šetření, které je kvalitativně orientované. Budeme analyzovat školní vzdělávací programy (ŠkVP) mateřských škol, s úkolem zjistit, zda se v nich bude promítat hudební edukace z RVP PV a ŠVP PV.

5.4.1 Cíle výzkumu, výzkumné otázky

Cílem doplňujícího výzkumného šetření je ověření, zda se hudební edukace objevuje ve školních vzdělávacích programech, které vycházejí z RVP PV a ŠVP PV.

Jako **dílčí výzkumné cíle** jsme si zvolili:

1. Analyzovat zastoupení hudební edukace ve vzdělávacích oblastech českých školních vzdělávacích programů mateřských škol.
2. Komparovat zastoupení hudební edukace ve vzdělávacích oblastech ŠkVP českých běžných mateřských škol a českých mateřských škol s hudebním zaměřením.
3. Analyzovat zastoupení hudební edukace ve vzdělávacích oblastech slovenských školních vzdělávacích programů mateřských škol.
4. Komparovat zastoupení hudební edukace ve vzdělávacích oblastech ŠkVP slovenských běžných mateřských škol a slovenských mateřských škol s hudebním zaměřením.

Z dílčích výzkumných cílů se nám tvoří **dílčí výzkumné otázky**:

1. Jaké je zastoupení hudební edukace ve vzdělávacích oblastech českých školních vzdělávacích programů mateřských škol?
2. Jaký je rozdíl v zastoupení hudební edukace ve vzdělávacích oblastech ŠkVP českých běžných mateřských škol a českých mateřských škol s hudebním zaměřením?
3. Jaké je zastoupení hudební edukace ve vzdělávacích oblastech slovenských školních vzdělávacích programů mateřských škol?
4. Jaký je rozdíl v zastoupení hudební edukace ve vzdělávacích oblastech ŠkVP českých běžných mateřských škol a českých mateřských škol s hudebním zaměřením?

5.4.2 Výzkumný soubor

Doplňující výzkumné šetření tvoří dva české školní vzdělávací programy mateřských škol a dva slovenské školní vzdělávací programy mateřských škol. V obou zemích se jedná vždy o jeden školní vzdělávací program běžné mateřské školy a jeden školní vzdělávací program mateřské školy s hudebním zaměřením. Způsob výběru školních vzdělávacích programů mateřských škol byl dostupný.

ŠkVP MŠ 1

Školní vzdělávací program běžné mateřské školy je z Jihomoravského kraje. Mateřská škola se nachází v menší obci, jejímž zřizovatelem je obec. Kapacita mateřské školy je 48 dětí, které jsou zařazeny do dvou věkově smíšených tříd.

ŠkVP MŠ 2

Školní vzdělávací program mateřské školy s hudebním zaměřením je z Jihomoravského kraje. Mateřská škola se nachází v menší obci, jejímž zřizovatelem je obec. Kapacita mateřské školy je 48 dětí, které jsou zařazeny do dvou věkově smíšených tříd.

ŠkVP MŠ 3

Školní vzdělávací program běžné mateřské školy je z Trnavského kraje. Mateřská škola se nachází v malé obci, jejímž zřizovatelem je obec. Mateřská škola má dvě třídy s celodenním provozem (třída mladších a starších dětí), a jednu třídu s půldenním provozem.

ŠkVP MŠ 4

Školní vzdělávací program mateřské školy s hudebním zaměřením je z Trnavského kraje. Mateřská škola se nachází v obci, jejímž zřizovatelem je obec. Mateřská škola má celkem 6 věkově smíšených tříd.

5.4.3 Výzkumná metoda

Výzkumnou metodou doplňujícího výzkumného šetření je obsahová analýza školních vzdělávacích programů, zaměřena především na vzdělávací obsah. Doplňující výzkumné šetření má kvalitativní charakter.

5.4.4 Výsledky

Ve výsledcích uvedeme dvě tabulky, které se budou zaměřovat na hudební edukaci ve školních vzdělávacích programech mateřských škol. Poté bude následovat interpretace. Nejprve se zaměříme na dva české školní vzdělávací programy a poté na dva slovenské školní vzdělávací programy.

Tabulka 2: Školní vzdělávací programy českých mateřských škol

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY ČESKÝCH MATEŘSKÝCH ŠKOL		
	Běžná MŠ	MŠ s hudebním zaměřením
Identifikační údaje o MŠ	<ul style="list-style-type: none"> – Název dokumentu – Název školy – Sídlo školy – Identifikační číslo – Telefon – E-mail – Ředitel – Kdo se podílel na tvorbě ŠkVP – Zřizovatel – Číslo jednací – Platnost dokumentu – Kapacita – Provoz MŠ – Internetové stránky MŠ – Počet tříd – Složení tříd – Počet zapsaných dětí 	<ul style="list-style-type: none"> – Název dokumentu – Název školy – Sídlo školy – Identifikační údaje – Telefon – E-mail – Ředitel – Zřizovatel – Číslo jednací – Platnost dokumentu – Zařazení do sítě škol
Obecná charakteristika školy	<ul style="list-style-type: none"> – MŠ sídlí v samostatné budově. – Kapacita školy je 48 dětí. – Jsou zde 2 věkově smíšené třídy, pro děti od 2,2 - 7 let. – MŠ leží ve vinařsko-folklórní oblasti. – Součástí MŠ je velká zahrada s pískovištěm, 	<ul style="list-style-type: none"> – MŠ je v moderně nově zrekonstruované budově. – MŠ je dvoutřídní škola s heterogenním složením dětí. – Kolem MŠ je oplocená zahrada, kde se nachází zahradní domek, průlezký. – MŠ se nachází v malebné

	průlezky, tabulemi, altánem.	vesničce plné folklóru a tradic.
Podmínky vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> – Věcné podmínky – Životospráva – Psychosociální podmínky – Organizace – Řízení MŠ – Personální a pedagogické zajištění – Spoluúčast rodičů – Podmínky vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami – Popis průběhu vzdělávání dětí se SVP – Podmínky vzdělávání dětí nadaných – Podmínky vzdělávání dětí od dvou do tří let 	<ul style="list-style-type: none"> – Psychosociální podmínky – Životospráva – Vnitřní řád MŠ – Personální zajištění – Vybavenost a údržba školy – Spolupráce s rodiči – Podmínky vzdělávání dětí od 2 do 3 let – Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami
Organizace vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> – 2 věkově smíšené třídy. – Přijímají děti zpravidla ve věku od 3 - 6 let. – Pracují pouze kvalifikované pracovnice. – Přijímání dětí formou zápisu k předškolnímu vzdělávání. – Ve správním řízení rozhoduje ředitel o přijetí nebo nepřijetí dítěte. – Předškolní vzdělávání je povinné pro děti od pěti let. – Do MŠ mohou nastoupit pouze děti očkované. 	<ul style="list-style-type: none"> – 2 věkově smíšené třídy. – Vzdělávání se účastní děti zpravidla od 2 - 6 let. – Zaměstnané jsou 4 učitelky se středoškolským vzděláním, 1 asistentka. – Předškolní vzdělávání je povinné pro děti od pěti let.
Charakteristika vzdělávacího programu	<ul style="list-style-type: none"> – ŠkVP je zaměřen na rozvíjení samostatnosti a zdravého sebevědomí dítěte. – Vést děti, aby měly kladný vztah ke svému okolí, přírodě a lidem kolem sebe. – Vychází ze života dětí a z prostředí, ve kterém žijí. – Hlavním cílem výchovy 	<ul style="list-style-type: none"> – Předávat a zprostředkovávat dětem základní životní zkušenost v přirozeném prostředí skupiny vrstevníků. – ŠkVP je zaměřen na rozvoj jazykových schopností, rozvoj slovní zásoby. – Rozvoj osobnosti dítěte,

	dítěte je rozvíjet touhu a radost z poznávání světa kolem nás.	jeho vzdělávacího potenciálu s citovým postojem vůči ostatním lidem, kultuře, tradicím. – Podpora hudebního cítění, dbáme na místní tradice, folklór.
Vzdělávací obsah	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zazpívala vlaštovička <ul style="list-style-type: none"> – hudebně-pohybové hry – rytmické hry – poslech, přednes – lokomoční a hudebně-pohybové hry 2. Když přiletí meluzína <ul style="list-style-type: none"> – seznámení s tradicemi – zpívání koled – poslouchání koled – poznávání kultury, zvyků a tradic 3. Stříbrné království <ul style="list-style-type: none"> – rytmické cítění – hudební dovednosti – cvičení s hudbou – taneční improvizace – dechová a sluchová cvičení 4. Kůry, můry ven <ul style="list-style-type: none"> – kultivovat estetické cítění – cvičení a hudebně-pohybové aktivity – zpěv písní, recitace básní 5. Slunce v zlatém kočáře <ul style="list-style-type: none"> – experimentování s hudbou a pohybem – zpěv písní 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jdeme do školy <ul style="list-style-type: none"> – dechová cvičení – hudebně-pohybové dovednosti – pohyb s rytmem a hudbou 2. Kouzla podzimu <ul style="list-style-type: none"> – hudební vystoupení – pohyb s rytmem a hudbou – návštěva kulturních míst – setkávání s hudebním uměním i mimo MŠ – kulturní programy 3. Svět pohádek <ul style="list-style-type: none"> – tradice Mikuláše – tradice Vánoc – hudební, hudebně-pohybové činnosti – zpívání koled 4. My se zimy nebojíme <ul style="list-style-type: none"> – hudebně-dramatické činnosti – vnímání ostatních kultur a umění 5. Jak se rodí jaro <ul style="list-style-type: none"> – tradice jarních svátků – hudebně-pohybové činnosti – hudební-dramatické činnosti – kulturní akce – hudební umění i mimo MŠ

		6. Co už všechno umím <ul style="list-style-type: none"> – hudebně-pohybové činnosti – hudební a taneční aktivity – hudebně-dramatizační činnosti – poznávání ostatních kultur a umění
Evaluační systém	<ul style="list-style-type: none"> – Hodnocení podmínek školy – Hodnocení změn ve vývoji a pokroků dětí – Hodnocení vlastní práce – Hodnocení kvality vzdělávání a posun v procesu inovace školního programu 	<ul style="list-style-type: none"> – Evaluace na úrovni třídy – Evaluace na úrovni školy – Vnější evaluace – Evaluace podmínek školy

Interpretace:

Díky přehledné tabulce vidíme, že oba školní vzdělávací programy vycházejí z požadavků rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Oba školní vzdělávací programy obsahují povinné informace z okruhů: Identifikační údaje o mateřské škole, Obecná charakteristika školy, Podmínky vzdělávání, Organizace vzdělávání, Charakteristika vzdělávacího programu, Vzdělávací obsah a Evaluační systém.

V kategorii identifikační údaje o mateřské škole se nacházely všechny položky, které jsou potřebné. Pojmy týkající se hudební edukace se vyskytují již v obecné charakteristice školy. Obě mateřské školy mají ve své charakteristice zmíněno, že leží ve folklórní oblasti. Další kategorií jsou podmínky vzdělávání. Patří sem jak věcné podmínky, organizační, personální, tak podmínky pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání dětí nadaných a nově také podmínky pro vzdělávání dětí od dvou do tří let.

Co se týká organizace vzdělávání, tak je zde uveden počet tříd, věkově vymezeno přijímání dětí do předškolního zařízení, počet a vzdělání učitelek. Od září 2017 je předškolní vzdělávání povinné pro děti, které do začátku školního roku dovrší pěti let.

V charakteristice vzdělávacího programu se taktéž objevovaly pojmy týkající se hudební edukace. Ve školním vzdělávacím programu mateřské školy s hudebním zaměřením se

nacházelo, že mateřská škola dbá na rozvoj osobnosti dítěte, především na vzdělávací potenciál s citovým postojem vůči ostatním lidem, kultuře i tradicím. Právě hudebně zaměřená mateřská škola podporuje u dětí hudební cítění, vytváří povědomí o místních tradicích a folklóru, který se snaží dodržovat.

Pojmy týkající se hudební edukace se nacházely především ve vzdělávacím obsahu školního vzdělávacího programu. Vzdělávací obsah běžné mateřské školy se člení na 5 integrovaných bloků, které dále nabízejí vzdělávací nabídku a kompetence. Jak uvádí školní vzdělávací program, tak integrované bloky jsou dále rozpracované ve třídních vzdělávacích programech. Témata jsou časově vymezena, ale jen orientačně (je možné je prodloužit nebo zkrátit dle potřeb a zájmu dětí). V každém integrovaném bloku se nacházely pojmy, které souvisely s hudební edukací. Některé se cílily přímo na zpěv, tanec, poslech a jiné se soustředily také na tradice, kulturu a umění v jejich okolí. Všechny pojmy, které se týkaly hudební edukace, se pojily s hlavním tématem integrovaného bloku. Většinou hudební činnosti jen doprovázely a podkreslovaly jiné hlavní činnosti. Tím pádem by se dalo říci, že na hudebních činnostech až tak nelpěli, pouze ji využívali jako doplňující činnost.

Vzdělávací obsah mateřské školy s hudebním zaměřením se rozčleňuje na 6 integrovaných bloků. Vychází z podmínek a prostředí, ve kterém se mateřská škola nachází. Integrované bloky mají svůj časový plán, ale ten se přizpůsobuje zájmu dětí, rozsahu a okolnostem. Pojmy týkající se hudební edukace se nacházely ve všech šesti integrovaných blocích. Oproti integrovaným blokům z běžné mateřské školy jsou více zaměřené na dění mimo mateřskou školu. Nachází se zde více využívání návštěv kulturních akcí, vystoupení, kladou větší důraz na poznávání lidových tradic a zvyků. Na rozdíl od běžné mateřské školy se zde více zaměřují na méně známé tradice - vítání jara, loučení se se zimou (vynášení Morany - za zpěvu lidových písní je Morana vhozená do potoka), dále svátky masopustu (převleky, písně, tance).

Jako poslední povinnou kategorií, které školní vzdělávací programy musí obsahovat je evaluační systém. Tady se žádné pojmy týkající se hudební edukace nevyskytovaly, pouze se v obou případech jednalo o hodnocení podmínek školy, změn ve vývoji a pokroků dětí, hodnocení vlastní práce, hodnocení kvality vzdělání a posun v procesu inovace školního vzdělávacího programu.

Tabulka 3: Školní vzdělávací programy slovenských mateřských škol

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM SLOVENSKÝCH MATEŘSKÝCH ŠKOL		
	Běžná MŠ	MŠ s hudebním zaměřením
Název školního vzdělávacího programu	– XY	– YZ
Vymezení vlastních cílů a poslání výchovy a vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> – Získat povědomí o lidových tradicích a znát jejich význam na základě vlastního prožívání. – Posilňovat úctu k rodičům a ostatním osobám, aktivní účastí na kulturně-společenských akcích v obci. – Formou zážitkového učební získat poznatky o fungování a činnosti společenských organizací v obci (místní dechová hudba, folklórní kroužek). 	<ul style="list-style-type: none"> – Posilňovat úctu k rodičům a jiným osobám, ke kulturním a národním hodnotám a tradicím, k státnímu jazyku a regionálnímu folklóru. – Naplňovat potřebu sociálního kontaktu s vrstevníky i s dospělými. – Umožnit dětem učení se prostřednictvím hry - přímá zkušenost a aktivní bádání. – Seznámit se s místními tradicemi a zvyky.
Stupeň vzdělávání, který se dosáhne absolvováním školního vzdělávacího programu	Absolvováním posledního roku před plněním školní docházky vzdělávacího programu oboru vzdělávání v mateřské škole dítě zítra preprimární vzdělání.	Preprimární vzdělávání získá dítě absolvováním posledního roku preprimárního vzdělávání. Dokladem o získaném stupni vzdělávání je osvědčení o absolvování preprimárního vzdělávání.

<p>Vlastní zaměření školy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Vychází z principu, aby každé dítě zažilo v MŠ radost, lásku, pochopení, aby bylo šťastné, tvořivé a aby vnímalo krásu kolem sebe. 	<ul style="list-style-type: none"> – Navázat na tradice a zařadit je do koncepce školy spolu s poznáváním regionu. – Přiblížit dětem zvyky - zpěv, tanec, kroje. – Posilňovat vztah k regionálnímu folklóru.
<p>Délka studia a formy výchovy a vzdělávání</p>	<p>Délka docházky dítěte do mateřské školy je zpravidla 1-4 roky.</p>	<p>Délka docházky do mateřské školy je zpravidla 3 roky a více, záleží na nástupu do mateřské školy.</p>
<p>Učební osnovy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vítejte v MŠ <ul style="list-style-type: none"> – vyjádření pocitů pomocí hudby – hudebně-pohybové činnosti 2. Barevný podzim <ul style="list-style-type: none"> – rozvoj smyslového vnímání – zpěv písní 3. Chraňme své zdraví <ul style="list-style-type: none"> – pozitivní vztah k pohybu, tanci – dechová cvičení 4. Kouzlo Vánoc <ul style="list-style-type: none"> – chování na kulturních akcích – vánoční vystoupení – lidové tradice – vánoční zvyky 5. Paní Zima <ul style="list-style-type: none"> – hudebně-pohybové hry – zpívání písní 6. Únor, co má směšnou tvář <ul style="list-style-type: none"> – lidové tradice, zvyky v regionu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vítejte v MŠ <ul style="list-style-type: none"> – hudebně-pohybové a relaxační cvičení – nácvik písní 2. Bohatý podzim <ul style="list-style-type: none"> – hudebně-pohybové hry – zpěv písní – seznámení se zvyky 3. Malovaný podzim <ul style="list-style-type: none"> – hudebně-pohybové hry – hudebně-dramatické hry – zpěv písní 4. Čas zázraků <ul style="list-style-type: none"> – zpěv koled – nácvik tanečního vystoupení – seznámení se zvyky a tradicemi 5. Bílý svět <ul style="list-style-type: none"> – hudebně-pohybové hry

	<ul style="list-style-type: none"> – manipulace s hudebními nástroji 7. Kniha - můj přítel – hudebně-dramatické činnosti – hudební vyjádření příběhu 8. Přišlo jaro – tradice a zvyky spojené s vítáním jara 9. Já a můj svět – zpívání písní – hudebně-pohybové činnosti 10. Naše Země je kulatá 	<ul style="list-style-type: none"> – experimentování s hudbou – použití hudebních nástrojů 6. Zima čarodějka – zpěv písní – seznámení se s lidovými zvyky v Únoru 7. Cesta plná pohádek – hudebně-pohybové hry – zpěv písní 8. Čarovné jaro – lidové zvyky a tradice – hudební vystoupení 9. Voňavé tajemství – přednes říkanek a písní – taneční vystoupení 10. Radosti dětí – zpěv písní – hudebně-pohybové činnosti
Vyučovací jazyk	Slovenský jazyk	Slovenský jazyk
Způsob, podmínky ukončení výchovy a vzdělávání, vydání dokladu o získaném vzdělání	<ul style="list-style-type: none"> – Předškolní vzdělávání ukončuje dítě zpravidla ve školním roku, v kterém do 31. 8. dosáhne šestý rok věku a dosáhne školní zralost. – Dokladem o získaném stupni vzdělání je Osvědčení o absolvování preprimárního vzdělávání. 	<ul style="list-style-type: none"> – Dokladem o získaném stupni vzdělání je Osvědčení o absolvování preprimárního vzdělávání.
Materiálně-technické a prostorové	<ul style="list-style-type: none"> – MŠ má 3 třídy – V každé třídě je prostor pro hraní a pro odpočinek – Areál MŠ dotváří velká 	<ul style="list-style-type: none"> – MŠ má 6 tříd – Každá třída má svůj prostor pro hraní a

podmínky	zahrada s průlezkami.	odpočinek – Kolem MŠ je zahrada s pískovištěm, průlezkami. – V MŠ se nachází speciální místnost, kde mají hudební nástroje, pomůcky a uskladněné kroje.
Vnitřní systém kontroly a hodnocení dětí	– Pozorování – Rozhovor – Analýza produktů dětí – Slovní hodnocení	– Pozorování – Rozhovor – Analýza produktů dětí – Reference od rodičů
Vnitřní systém kontroly a hodnocení zaměstnanců školy	– Pozorování – Rozhovor – Reference od dětí, rodičů – Dosažené edukační výsledky – Výsledky v soutěžích, projektech – Prezentace školy – Analýza dětských prací	– Pozorování – Rozhovor – Reference od kolegů

Interpretace:

Školní vzdělávací programy mateřských škol musí podle Státního vzdělávacího programu obsahovat tyto následující oblasti: Název školního vzdělávacího programu; Vymezení vlastních cílů a poslání výchovy a vzdělávání; Stupeň vzdělávání, který se dosáhne absolvováním školního vzdělávacího programu; Vlastní zaměření školy; Délka studia a formy výchovy a vzdělávání; Učební osnovy; Vyučovací jazyk; Způsob, podmínky ukončení výchovy a vzdělávání, vydání dokladu o získaném vzdělávání; Materiálně-technické a prostorové podmínky; Vnitřní systém kontroly a hodnocení dětí; Vnitřní systém kontroly a hodnocení zaměstnanců školy. Všechny tyto uvedené oblasti oba dva školní vzdělávací programy splňovaly. Školní vzdělávací programy jsou tedy zpracovány

v souladu s principy a cíli výchovy a vzdělávání podle školského zákona č. 245/2008 Z. z. o výchově a vzdělávání.

Název školního vzdělávacího programu jsem kvůli anonymitě mateřských škol neuváděla, ovšem vlastní názvy oba obsahovaly. Co se týká vymezení vlastních cílů a poslání výchovy a vzdělávání, tak se u obou školních vzdělávacích programů vyskytovaly dost podobné body. Je tedy zřejmé, že se mateřské školy při tvorbě školních vzdělávacích programů někde inspirovaly a nepsaly si své vlastní vymezení. V obou vymezeních cílů a poslání výchovy a vzdělávání se nacházely pojmy, které souvisejí s hudební edukací. Uvádí se zde např. posilňování úcty nejen k rodičům či osobám, ale i k národním hodnotám, tradicím a regionálnímu folklóru. U školního vzdělávacího programu s hudebním zaměřením se také dbá na seznámení dětí s místními tradicemi a zvyky.

Stupeň vzdělávání, který se dosáhne absolvováním školního vzdělávacího programu, je u obou školních vzdělávacích programů stejný - jsou opsány ze Státního vzdělávacího programu.

Vlastní zaměření školy je v tomto případě rozdílné. Školní vzdělávací program pro běžnou mateřskou školu zde uvádí, že vychází z principu, aby dítě v mateřské škole zažilo radost, lásku, pochopení, aby bylo šťastné, vnímalo krásu okolí. Kdežto školní vzdělávací program mateřské školy s hudebním zaměřením se zaměřuje pouze na tradice a s nimi spojené zvyky, za úkol si bere posilňování vztahu k regionálnímu folklóru.

Délka studia a formy výchovy a vzdělávání jsou logicky stejné, vychází ze Státního vzdělávacího programu pro mateřské školy. Jedná se o docházku v délce 1-4 roky, s ohledem na nástup do mateřské školy.

Učební osnovy jsou v obou školních vzdělávacích programech rozděleny do obsahových celků. Školní vzdělávací program běžné mateřské školy obsahuje 10 obsahových celků na 10 měsíců. Obsahové celky jsou sice časově vymezeny, ale v případě potřeby se dají zkrátit nebo prodloužit. Kromě posledního obsahového celku se všude vyskytovaly pojmy týkající se hudební edukace. V období Vánoc se vyskytovalo seznámení s vánočními zvyky, zpívání koled, vystupování na besídkách. Na jaře se objevovaly zvyky a tradice spojené s Velikonocemi, ale během celého školního roku se moc hudebních činností neobjevovalo. Pouze jen jako doplňující činnosti k hlavním tématům. Připadalo mi, že se každý měsíc zaměřuje na určitou oblast - jen přírodovědnou (obsahový celek „Barevný podzim“ - povídání o počasí, o změnách počasí, rozeznávání listnatých a jehličnatých

stromů, manipulace s přírodninami, experimentování s barvami), jen zdravotní a pohybovou (obsahový celek „Chraňme své zdraví“ - lidské tělo, zdravé a nezdravé potraviny, sportovní aktivity, zdravý životní styl, zuby), nebo třeba jen literární (obsahový celek „Kniha - můj přítel“ - čas pohádek, návštěva knihovny, práce s knihami, dramatizace, pantomima). Při analýze těchto obsahových celků jsem měla dojem, jako bych si pročítala vzdělávací oblasti ve Státním vzdělávacím programu. Každý obsahový celek na mě působil dojmem, že je moc jednostranně zaměřený. Hudební činnosti zde tvořily pouze doplňující činnost.

Školní vzdělávací program mateřské školy s hudebním zaměřením obsahuje také 10 obsahových celků. Názvy obsahových celků jsou dosti podobné s ročním obdobím. Ovšem v každém z nich, se speciálně zaměřují na hudební činnosti. Nejedná se jen o doplňující aktivity, ale o hlavní výchovně-vzdělávací činnosti. V téměř každém obsahovém celku jsou taneční vystoupení, nácvičky písní či hudebně-dramatické činnosti.

Vyučovacím jazykem je v obou případech samozřejmě slovenský jazyk. Způsob, podmínky ukončení výchova a vzdělávání, vydání dokladu o získaném vzdělání měly oba školní vzdělávací programy stejné. Jedná se o fráze vytažené ze Státního vzdělávacího programu pro preprimární vzdělávání.

V kategorii materiálně-technické a prostorové podmínky se nachází počet tříd, vybavení prostorů mateřské školy a zahrady. Ovšem ve školním vzdělávacím programu pro mateřskou školu s hudebním zaměřením jsem našla, že mají speciální hudební místnost, kde mají nejen hudební nástroje, ale také uskladněné kroje (jak pro učitelky, tak pro děti). Není tedy divu, že se téměř každý měsíc učí nové písničky a tance, jezdí na folklórní vystoupení a v obsahových celcích se nachází tolik spojeného s tradicemi a uměním.

Vnitřní systém kontroly a hodnocení dětí se u obou školních vzdělávacích programů vyskytuje podobný. Jedná se nejčastěji o pozorování, rozhovory, analýzy produktů dětí a slovního hodnocení či reference od rodičů.

Co se týče vnitřního systému kontroly a hodnocení zaměstnanců školy, tak jsou více propracovanější ve školním vzdělávacím programu běžné mateřské školy, protože se tam navíc zaměřují na dosažené edukační výsledky či výsledky v soutěžích a projektech.

6 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Cílem hlavní výzkumné části diplomové práce bylo zjistit zastoupení hudební edukace v kurikulárních dokumentech pro předškolní vzdělávání v České a Slovenské republice. Cílem hlavního výzkumného šetření bylo analyzovat vybrané části RVP PV a ŠVP PV. Při analýze jsme se zaměřovali na zastoupení hudební edukace, zjišťovali jsme výskyt pojmů týkajících se hudební edukace a to vše jsme porovnávali.

Nejprve jsme analyzovali každý vzdělávací program zvlášť, kde jsme se zaměřovali především na vzdělávací oblasti. U slovenského ŠVP PV jsme analyzovali také vzdělávací standardy, které více popisovaly vzdělávací obsah. Počítali jsme pojmy týkající se hudební edukace, abychom mohli početně vyjádřit jejich zastoupení. Zjistili jsme, že vzdělávací oblasti v RVP PV jsou spíše obecné a pojmy týkající se hudební edukace se nachází v každé vzdělávací oblasti. Nejčastěji se ovšem pojmy týkající se hudební edukace nacházely ve vzdělávací oblasti „Dítě a společnost“, tím jsme naši hypotézu, že se nejčastěji budou vyskytovat v oblasti „Dítě a jeho psychika“, vyvrátili. Oproti tomu vzdělávací oblasti v ŠVP PV se zaměřovaly spíše na jedno odvětví. Jednalo se např. o jazykovou oblast, matematickou, přírodovědnou, společenskou, pracovní, hudební, výtvarnou a oblast zdravotní. Z toho důvodu se nejvíce pojmů týkající se hudební edukace vyskytovalo právě ve vzdělávací oblasti „Umění a kultura“. Zbylé vzdělávací oblasti se zaměřovaly především jen na své odvětví.

Doplňujícím výzkumným šetřením byla analýza dvou českých školních vzdělávacích programů mateřských škol a dvou slovenských školních vzdělávacích programů mateřských škol. Doplnující výzkumné šetření mělo kvalitativní charakter, kdy jsme se snažili zjistit, jak školní vzdělávací programy reflektují ve svém vzdělávacím obsahu pojmy týkající se hudební edukace z RVP PV nebo ŠVP PV. Z analýzy již bylo patrné, že školní vzdělávací programy vycházejí ze svého státního vzdělávacího programu. Všechny školní vzdělávací programy obsahovaly všechny povinné náležitosti. U českých školních vzdělávacích programů se vyskytovala témata integrovaných bloků spíše obecně, nebyly jednostranně založené pouze na přírodovědném vzdělávání apod. Proto se ve vzdělávací nabídce objevovalo široké množství činností - výtvarných, hudebních, přírodovědných, společenských. Kdežto u slovenských školních vzdělávacích programů se jednalo spíše vždy o jednu vzdělávací oblast z ŠVP PV. Hudební a výtvarné činnosti se zde

uváděly pouze jen jako doplňkové činnosti, nebo naopak se téměř jeden celý měsíc věnovali pouze hudebním činnostem a s nimi spojených tradic, zvyků apod.

Naopak když jsme se zaměřovali na školní vzdělávací programy běžných mateřských škol a mateřských škol hudebně založených, tak bylo patrné, že běžné mateřské školy se hudebním činnostem věnují spíše obecně. Nacvičují zpěv písně, věnují se hudebně-pohybovým aktivitám, ale nevyužívají je i mimo mateřskou školu. Zato školní vzdělávací programy mateřských škol hudebně zaměřených se účastní i mimoškolních aktivit. Navštěvují kulturní a umělecké akce, vystupují před lidmi atd. Jedna mateřská škola s hudebním zaměřením vlastnila kroje, což už vypovídá o tom, že lidové tance a zvyky berou na větší váhu.

Tak či onak, v obou kurikulárních dokumentech státní úrovně pro předškolní vzdělávání se pojmy týkající se hudební edukace nacházely, ať už v hojnějším počtu či méně hojném. To se odráželo i ve vybraných školních vzdělávacích programech, které vycházely ze státní úrovně kurikulárních dokumentů pro předškolní vzdělávání.

RVP PV i ŠVP PV jsou výborně zpracovány, logicky propojeny. V RVP PV jsou vzdělávací oblasti spíše obecně zpracované, v ŠVP PV jsou vzdělávací oblasti více propracované a rozčleněné.

Učitelkám mateřských škol bych doporučovala, aby nebraly hudební činnosti na lehkou váhu a neviděly v tom jen obyčejný zpěv či hru na Orffovy nástroje. Je podstatné si uvědomit, že hudební činnosti jsou důležité a doprovází děti po celý jejich život. Pokud budou mít učitelky přesvědčení, že hudba a hudební činnosti mohou dítěti příznivě pomoci, mělo by to mít kladný dopad na vzdělávací obsah ve školních vzdělávacích programech a tím pádem i na činnosti v mateřských školách.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo zjistit zastoupení hudební edukace v kurikulárních dokumentech pro předškolní vzdělávání v České a Slovenské republice. Ke zjištění zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace jsme použili metodu obsahové analýzy textu. Diplomová práce je členěna na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy. V první kapitole jsme popsali preprimární vzdělávání v klasifikaci mezinárodního systému, poté jsme objasnili vývoj kurikula preprimárního vzdělávání od roku 1989 a na závěr jsme popsali hudební edukaci. Ve druhé kapitole jsme se věnovali kurikulu preprimárního vzdělávání v České a Slovenské republice, kde jsme rozčlenili kurikulární dokumenty od státní úrovně až na úroveň školní a třídní. V poslední třetí kapitole jsme se věnovali teoretickému usazení hudební edukace v kurikulárních dokumentech pro preprimární vzdělávání v České i Slovenské republice.

V praktické části je uvedena metodologie výzkumu. Jsou zde popsány cíle výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy. Výzkumným souborem zde byly dva dokumenty - Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a Státní vzdělávací program pro preprimární vzdělávání v mateřských školách. Zjišťovali jsme zastoupení pojmů týkající se hudební edukace, které jsme následně uváděli v grafech. Jako doplňující výzkumné šetření jsme použili kvalitativně orientovanou obsahovou analýzu, kdy jsme zjišťovali, jak se hudební edukace promítá z RVP PV a ŠVP PV ve vybraných školních vzdělávacích programech. V závěru praktické části jsme shrnuli výsledky výzkumu a uvedli doporučení pro praxi.

Ve výsledcích výzkumu jsme odpověděli na výzkumné otázky a potvrdili nebo vyvrátili stanovené hypotézy výzkumu. Doplňující výzkumné šetření nám pomohlo nahlédnout na školní vzdělávací programy vybraných mateřských škol, kde jsme se zaměřovali na reflektování pojmů týkajících se hudební edukace z RVP PV a ŠVP PV.

Hudební činnosti jsou pro děti velmi přirozené a se zpěvem písní, říkadly nebo hudebně-pohybovými činnostmi se setkávají již od nejútlejšího věku. Mají velmi pozitivní vliv na plynulost řeči, vyjadřovací schopnosti a sociální sblížení s ostatními dětmi, či dospělými lidmi. Neměli bychom ani zapomínat na dávné zvyky a tradice, které se neodmyslitelně pojí s hudebními činnostmi. Učitelky by měly být pro děti správným vzorem a vést je nikoli s donucením, ale přirozenou cestou ke zpěvu a tanci.

Hudba se může stát silným činitelem při rozvoji dítěte. V mnohých případech leží veškerý hudební rozvoj dítěte předškolního věku na bedrech mateřské školy, a proto by se mu zde měla věnovat patřičná pozornost. Jak poukazují výsledky diplomové práce, hudební edukace a její reflektování v kurikulárních dokumentech pro předškolní vzdělávání je velmi důležité, a to jak na státní, tak i na školní úrovni.

Díky zpracování této diplomové práce jsem měla možnost podrobně prostudovat jak české, tak i slovenské kurikulární dokumenty pro předškolní vzdělávání státní úrovně a to je velkým přínosem pro mou budoucí práci v mateřské škole.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Fullan, M. (2000). *The Three Stories of Educational Reform*. Phi Delta Kappan International, 81, 581-584.
- [2] Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu* (2., rozš. české vyd). Brno: Paido.
- [3] Greger, D. (2011). *Dvacet let českého školství optikou teorií změny vzdělávání v post-socialistických zemích*. Orbis scholae.
- [4] Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání). Praha: Portál.
- [5] Horká, H., & Syslová, Z. (2011). *Studie k předškolní pedagogice*. Brno: Masarykova univerzita.
- [6] Chráška, M., & Kočvarová, I. (2015). *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.
- [7] Kratochvílová, J. (2006). *Tvorba školního vzdělávacího programu krok za krokem - s pedagogickým sborem*. Brno: Masarykova univerzita.
- [8] Krippendorff, K. (c2013). *Content analysis: an introduction to its methodology* (3rd ed). Los Angeles: Sage.
- [9] Kubecová, M., Pehelová, M., Slavíková, M., Růžičková, V., & Váňová, H. (2017). *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe.
- [10] Maňák, J., Janík, T., & Švec, V. (2008). *Kurikulum v současné škole*. Brno: Paido.
- [11] *Milénium: Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej re-publike na najbližších 15 až 20 rokov*. (2002). NRSR: Bratislava.
- [12] Moree, D. (2013). *Učitelé na vlnách transformace: kultura školy před rokem 1989 a po něm*. Praha: Karolinum.
- [13] *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha*. (2001). Praha: Tauris.
- [14] *Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péči o děti předškolního věku*. (2001). Praha: MŠMT.

- [15] Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.
- [16] Opravilová, E., & Gebhartová, V. (2011). *Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol* (Vyd. 2). Praha: Portál.
- [17] Průcha, J. (2016). *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer.
- [18] Průcha, J., & Kořátková, S. (2013). *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál.
- [19] Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník* (7., aktualiz. a rozš. vyd). Praha: Portál.
- [20] *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. (2018). Praha: MŠMT. Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>
- [21] Rýdl, K., & Šmelová, E. (2012). *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869–2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- [22] Skutil, M. (2011). *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. Retrieved from http://katalog.k.utb.cz/F/?func=item-hold-request&doc_library=UTB50&adm_doc_number=000059804&item_sequence=000070
- [23] Spilková, V. (2005). *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál.
- [24] Svobodová, E. (2010). *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál.
- [25] Syslová, Z. (2015). *Jak úspěšně řídit mateřskou školu* (2., doplněné a aktualizované vydání). Praha: Wolters Kluwer.
- [26] Šmelová, E., & Prášilová, M. (2018). *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál.
- [27] *Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách*. (2016). Bratislava: ŠPÚ. Dostupné z <http://www.statpedu.sk/sk/svp/statny-vzdelavaci-program/svp-materske-skoly/>
- [28] Švaříček, R., & Šedřová, K. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách* (Vyd. 2). Praha: Portál.

- [29] *Zákon č. 245/2008 o výchově a vzdělávání (školský zákon) o změně a doplnění některých zákonů.* (2008). Bratislava: MINE DU.
- [30] *Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).* (2018). Praha: MŠMT.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

%	Procento
Aj.	A jiné
Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
MINEDU	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
Např.	Například
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠkVP	Školní vzdělávací program
ŠVP PV	Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách
Tzv.	Takzvaně

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho tělo“</i>	39
<i>Graf 2: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a jeho psychika“</i>	40
<i>Graf 3: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a ten druhý“</i>	42
<i>Graf 4: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a společnost“</i>	43
<i>Graf 5: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Dítě a svět“</i>	44
<i>Graf 6: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Jazyk a komunikace“</i>	45
<i>Graf 7: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Matematika a práce s informacemi“</i>	47
<i>Graf 8: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Člověk a příroda“</i>	48
<i>Graf 9: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“</i>	49
<i>Graf 10: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“</i>	50
<i>Graf 11: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Umění a kultura“</i>	51
<i>Graf 12: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávací oblasti „Zdraví a pohyb“</i>	53
<i>Graf 13: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech RVP PV</i>	54
<i>Graf 14: Zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech ŠVP PV</i>	55
<i>Graf 15: Komparace zastoupení pojmů týkajících se hudební edukace ve vzdělávacích oblastech</i>	57

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1: Systém kurikulárních dokumentů (Splavcová et al., 2018)</i>	19
---	----

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Komparace kurikulárních dokumentů pro předškolní vzdělávání se zaměřením na hudební edukaci</i>	<i>33</i>
<i>Tabulka 2: Školní vzdělávací programy českých mateřských škol</i>	<i>60</i>
<i>Tabulka 3: Školní vzdělávací programy slovenských mateřských škol.....</i>	<i>65</i>